

De bloedarmoede van het Nederlandsche Leger, inzonderheid van de Infanterie.

DOOR

W. E. VAN DAM VAN ISSELT,
Gepensionneerd Luitenant-Generaal.

Qui veut la fin, veut les moyens.

In het aan een vorige militaire generatie zoo bekende standaardwerk „Das Volk in Waffen” besluit Freiherr von der Goltz zijn artikel, gewijd aan de beteekenis van het officierskorps, aldus: „Der Geist, der das Offizier-Korps beseelt, ist der Geist der Armee”. Verschillende variaties daarop zijn denkbaar. Wel de ruimste is die van wijlen Kapitein H. G. POLVLIET, die eenmaal zoo terecht heeft opgemerkt: „In de geschiedenis bestaat geen voorbeeld, dat het gelukt is een goed leger te vormen uit een slappe gemeenschap”. Andere variaties, niet zóó ruim, maar toch van hooge beteekenis, zijn deze, dat de waarde van de krijgsmacht zal zijn, zooals die van het hoofdwapen, de Infanterie, is en dat het oorlogsleger zal zijn gelijk het vredesleger. In de herhalingsoefeningen en à fortiori in het gemobiliseerde leger zal zich het gemiddelde afspiegelen van de wijze, waarop werd opgeleid en gediend in de eenheden van het vredesleger, de groote motor, welke het oorlogsleger vormt en in gang zet. Met eenige variatie kan men met POLVLIET zeggen, hoe de geschiedenis geen voorbeeld kent, dat een zwakke motor een krachtig product heeft voortgebracht. Hebben in tijd van vrede de geest of de tucht in, de oefeningsvoorwaarden en de samenhang van het groote doorgangshuis, het vredesleger, te wenschen overgelaten, de meest gerechtvaardigde zaak en de grootste geestdrift in oorlogstijd kunnen dit slechts voor een klein gedeelte vergoeden, allerminst in de eerste tijden eener mobilisatie, welke voor een klein land steeds tot de kritiekste zullen behooren. Hierbij moet nog in het oog worden gehouden, dat — zooals ook onze ervaring van de mobilisatiejaren 1914/8 overtuigend heeft geleerd — gehalte, aanvoering, samenhang en geoefendheid *op den duur* met wiskunstige zekerheid achteruitgaan.

Nu, vooral in Nederland, de oorlogen veel zeldzamer worden, beschouwt men het vredesleger terecht niet meer alleen als het orgaan, dat het instrument voor tijd van oorlog in handen van den Opperbevelhebber smeedt, doch niet minder als een sociaal instituut voor tijd van vrede. Als het tij verloopt, moet men de bakens verzetten. De moderne, sociale roeping van het vredesleger mede in rekening brengende, heeft de vraag, hoe dat leger zoo goed mogelijk wordt gemaakt, in den nieuweren tijd zeker nog verhoogde beteekenis verkregen.

Wie als belangstellende zijn oor te luisteren legt en zijn oogen den kost geeft, weet, dat er, vooral ook in den tegenwoordigen tijd, aan

de oefeningsvoorwaarden van en dus den geest in, tucht en samenhang van het Nederlandsche leger, allermeeft wel bij het hoofdwapen, heel wat ontbreekt. Er wordt allerwegen meermalen ernstig geklaagd. Behalve vele artikelen, dat wapen betreffende, in „De Militaire Spectator”, andere tijdschriften en de dagbladpers, hebben inzonderheid twee van de jongste publicatiën van Krijgswetenschap in hooge mate de aandacht getrokken. Hoewel in zeer vele opzichten geheel verschillend van strekking en inhoud, daar Kapitein VELDMEYER in zijn voordracht de omstandigheden schetste, waaronder onze Infanterie tegenwoordig leeft en werkt, om daaruit de mate van geoefendheid en van *oorlogsbruikbaarheid* van het *hoofdwapen* af te leiden, terwijl Majoor SCHARROO in zijn verhandeling meer de sociale roeping van ons *leger in het algemeen* in *vredetijd* — verbetering van de volksopvoeding en verhooging van de volkskracht — behandelde, zoo bevestigt kennisname van beide zeer verdienstelijke studiën toch in hooge mate de even vermelde indrukken. Aan Kapitein VELDMEYER komt inzonderheid een woord van lof toe voor de onomwonden en sprekende wijze, waarop hij, gestaafd door vele feiten en cijfers, de verbandeloosheid en wanorde, welke er vooral sedert Maart 1927 in de schoolcompagnieën van onze Infanterie met hare vele kleine klasjes bestaat, „in het scherpste licht heeft gesteld”.¹⁾ In aansluiting bij ons aanvangsthema kan worden geconstateerd, dat uit verbandeloosheid en wanorde in vredetijd nimmer in oorlogstijd orde, tucht, samenhang en geoefendheid zullen kunnen voortspruiten. Had genoemde Spreker niet bovendien tal van middelen ter verbetering aangegeven, hij zou — indachtig aan het spreekwoord van den zachten heelmeeft — alleen reeds door zijn duidelijke schets van den bestaanden toestand den dank hebben verdiend van allen, wien het wel en wee onzer krijgsmacht ter harte gaat.

Het is mijne overtuiging, dat met beide genoemde verhandelingen het laatste woord inzake de verbetering van ons huidige vredesleger en daarmee van onze weermacht nog niet is gesproken. Zoo heeft het mij zeer getroffen, dat in beide studiën feitelijk met geen woord gewag is gemaakt van de grootte van de jaarlijksche lichting en hare verdeling over de verschillende wapens en dienstvakken. Majoor SCHARROO roert dezen factor zelfs niet aan; oogenschijnlijk nog al duidelijk, want wie een verhandeling schrijft over de qualiteit en hare verbetering, heeft zich met de quantiteit niet in te laten. Doch zóó eenvoudig is het vraagstuk in werkelijkheid niet, want het is b.v. duidelijk, dat, indien Nederland van zijn geheele weermacht eens *één* regiment infanterie overhield, waarin werd voldaan aan alle ideale voorwaarden, door dien Schrijver aangeduid, daarmee nog in geen deele zou worden voldaan aan de eischen, welke een voldoende weerkracht stelt, noch de zoo luttele resteerende krijgsmacht in staat zou

¹⁾ Krijgswetenschap, 1929/30, blz. 482.

zijn om te voldoen aan hare sociale roeping, in den modernen tijd terecht zeer op den voorgrond gesteld.

In de voordracht van den heer VELDMEYER met het daarop gevolgd debat komt de grootte van het contingent slechts hier en daar even om den hoek kijken. Tweemaal wordt geconstateerd, dat de werkelijk onder de wapenen komende lichting in sterkte in den regel aanmerkelijk blijft beneden die, welke volgens de Indeelingsbeschikking onder de wapenen moest komen ¹⁾. Bij de gedachtenwisseling werd éénmaal geconstateerd, dat de huidige lichting (in theorie) 19.500 man bedraagt ²⁾. Beschouwingen over dit getal werden niet geleverd; bij de wenschen of middelen ter verbetering van den toestand, inzonderheid bij het hoofdwapen, werd verhooging van het jaarlijksch militiecontingent zelfs niet genoemd. Wel loopt als een roode draad door het geheele betoog van genoemden Spreker „het tekort aan troepensterkte, waaronder de vorming van de soldaten, van de troepeneenheden, van het kader en van de reserve-officieren lijdt” ³⁾.

Inderdaad leidt, behalve de officiers- en de onderofficiersopleiding, inzonderheid de vorming van een ook bij de Infanterie steeds toenemend aantal specialisten tot een geweldige versnippering van het contingent, welke nog aanzienlijk wordt verhoogd door een tot in zijn uiterste consequentiën doorgevoerd tweeploegenstelsel. Het geheele betoog diende om met sprekende cijfers en feiten den bestaanden toestand bloot te leggen en verschillende middelen ter verbetering aan te geven. Echter werd het m.i. meest bevrijdende woord: „verhoog het contingent” — waartoe te meer aanleiding bestaat, daar het in 1922 in verschillende opzichten tegen den draad in met 3500 man werd verlaagd — noch in de voordracht, noch in het debat gesproken, en evenmin ter sprake gebracht in de verschillende, hiervóór bedoelde Militaire Spectator- en andere artikelen. Waren de heeren bij voorbaat overtuigd van de onmogelijkheid om onder de huidige tijdsomstandigheden, voornamelijk de mentaliteit van ons volk en van de aan het bewind zijnde politieke partijen, dien eisch in vervulling te doen gaan? En wilden zij zich in de oogen van het groote publiek niet belachelijk maken, door met vrome wenschen en idealen aan te komen, waarvan men bij voorbaat zeker weet, dat zij binnen afzienbare tijden toch niet in vervulling zullen gaan? Men moet echter niet zóó fatalistisch gestemd zijn als een militaire medewerker van Het Vaderland, die 21 Februari 1929 de laatste reorganisatie-LAMBOUY der Infanterie bij het groote publiek inleidde en toelichtte, daarbij o.a. schrijvende: „Als het geld op is, is het koopen gedaan. Zoo gaat het ook met het contingent: *als er niet genoeg manschappen zijn om de organisatie te vullen* ⁴⁾), dan moet men de organi-

1) T. a. p. blz. 432 en 445.

2) T. a. p. blz. 483.

3) T. a. p. blz. 461.

4) Wij cursiveeren. Ook hier de erkenning, dat *de* oorzaak voor deze reorganisatie was: gebrek aan personeel.

satie inkrimpen." Le combat cessa faute de combattants! Of was de toelichting bedoeld als een persiflage op zulk een wijze van reorganiseeren?

De sterkte van het oorlogsleger hangt af van de grootte der lichtingen, haar aantal en het verloop. Dit laatste neemt, in verband met de mentaliteit van de maatschappij en daardoor van de weermacht, steeds grootere afmetingen aan. Het is eigenlijk reeds sedert de invoering van de militiewet-1901 steeds grooter gebleken dan de wassende officieel uitgegeven cijfers aangaven.¹⁾ Kan de grootte van het oorlogsleger niettemin voor een belangrijk deel drijven op het *aantal lichtingen*, het vredesleger — de vredesoefenschool, tevens de centrale motor — staat of valt met de vredespresentsterkte, d.i. de *grootte van de lichting*. Deze oude waarheid had reeds in beteekenis in hooge mate gewonnen met *a.* het verdwijnen van de vrijwilligers; *b.* de invoering van het tweeploegenstelsel (1909), waardoor men feitelijk telkens slechts $\frac{1}{2}$ lichting onder de wapenen heeft; voorts *c.* ook naarmate de eerste-oefeningstijden kleiner werden. Andermaal is die beteekenis na den grooten oorlog zeer toegenomen, doordien 1e. het aantal herhalings-oefeningen is verminderd van 5 tot 2, en daarbij ook de duur, zoodat uit dien hoofde veel minder verhooging van het aantal mandagen onder de wapenen wordt verkregen; 2e. de kadervorming uit de dienstplichtigen door een geheel gewijzigd stelsel van organisatie in een geheel ander licht is komen te staan, een zeer beteekenend deel van de betere krachten uit de militie absorbeert²⁾; 3e. een steeds grooter aantal kleine of hulpwapens, voor een belangrijk deel voortspruitend uit het steeds verder voortschrijden van de techniek in dienst van de oorlogvoering, aftappend werkt op het contingentsgedeelte, dat *resteert* voor het hoofdwapen, de Infanterie; terwijl 4e. bovendien het vooroefeningsinstituut de werkelijk onder de wapenen zijnde sterkte in zeer ongunstigen zin beïnvloedt. Zulks vindt tegenwoordig in nog verhoogde mate plaats, daar de loteling de gelegenheid heeft gekregen om zich na de loting bij dat instituut te verbinden, waarvan een sterkere toeloop reeds nu het gevolg is³⁾.

En andermaal is de beteekenis van de grootte der lichting voor de oefeningsvoorwaarden, dus voor het gehalte van het hoofdwapen en daarmee voor de waarde van het oorlogsleger, toegenomen, sedert 5e. eveneens door het voortschrijden van de techniek de Infanterie na den oorlog een steeds veelzijdiger bewapening en samengestelder organisatie heeft gekregen. Terwijl oudtijds een bataljon 4 compagnieën telde, die haar recruten kregen, waarbij allen met een geweer in de hand in rij en gelid stonden, is thans het vredesregiment (het oude vredesbataljon) uiteengevallen in een legio aantal opleidingen, waaronder

1) Zie hieromtrent een Aanteekening aan het slot.

2) Daaromtrent hierna gegevens op blz. 526.

3) Vorige lichtingen 3 tot 4.000; lichting 1931 verwacht men zeker 5000 voorgeoefenden.

voor kader, alles met zomer- en winterploegen voor tirailleur-, mitrailleur-, mortier- en verbindingspersoneel.

Kapitein VELDMEYER gaf een voorbeeld van een regiment Infanterie, dat vrijwel als norm van den huidige toestand kan gelden en waar in 13 maanden op 10 verschillende tijdstippen 30 verschillende, voor het overgrootste deel zeer kleine groepen van leerlingen voor eerste-oefening opkwamen; de herhalingsoefeningen en een zevental gecompriëerde cursussen voor reserve-officieren bleven daarbij nog buiten beschouwing¹⁾. Gedurende 4 weken, nog wel in den winter, werkten bij dat regiment 17 verschillende opleidingen tegelijk, waaronder bijna de helft klasjes van minder dan 10 man!²⁾ Volkomen onderschrijf ik zijne conclusie: „Van de zoo hoog noodige rust en regelmaat in den gang van het onderwijs kan zóó geen sprake zijn”.³⁾

In een artikel in „De Militaire Spectator” van Januari 1930 rafelde Majoor HEETJANS de opleiding bij de Infanterie uiteen tot 4 soorten sergeanten, 7 soorten korporaals en 11 soorten soldaten. Dat alles komt dan tweemaal per jaar terug!!

Het behoeft voor wie eenigermate vertrouwd is met de nooden van het vredesleger en weet, hoe men een deugdelijk troepenonderdeel vormt, welks methodische ontplooiing men bij mobilisatie met vertrouwen kan aanvaarden, geen betoog, hoe verwarrend en ontbindend al die kleine klasjes werken op den dienst in en daarmee op de geoefendheid van den troep. Zal het vredesleger wat beteekenen, dan moet men weten, dat er een vredesleger is van flinke, voldoende talrijke oefeneenheden onder flinke commandanten.⁴⁾ Thans zwerven het geheele jaar door overal kleine klasjes, meerendeels aan hun lot overgelaten, feitelijk zonder directe, verantwoordelijke leiding. En wel zeker even erg als de door verschillende officieren van het hoofdwapen geschetste wanorde en ontbinding is het feit, dat al die kleine klasjes te klein worden geoordeeld voor opleiding door officieren, zoodat deze door allerlei nevenwerk ten deele worden beziggehouden, ten deele ook te hoog worden geacht voor al die kleine klasjes. Daardoor worden zij te zeer onttrokken aan hun schoone taak van opvoeder en opleider. Vooral bij de Infanterie bestaan er termen om het zwaartepunt van het werk der officieren te leggen bij de opleiding van den troep, juist omdat het 't hoofdwapen is, het in oorlogstijd verreweg de zwaarste, ook de meest beteekenisvolle taak heeft te vervullen en in vredestijd onder de moeilijkste omstandigheden werkt.

In den toestand van onze vredes-Infanterie verbetering te brengen is een kwestie van lichtingssterkte en van vredesorganisatie. Juist omdat ik verbetering van de *qualiteit* beoog, zal ik mij in het hierna volgende bijna uitsluitend bepalen tot beschouwingen over de lich-

¹⁾ T. a. p. blz. 433/4. ²⁾ T. a. p. blz. 463/5. ³⁾ T. a. p. blz. 434.

⁴⁾ Dezer dagen zeide een burgemeester mij: „Ons volk gevoelt wél voor zijn leger, maar het wil het dan ook zien. En het ziet niets meer!”

tingssterkte, derhalve over de *quantiteit*. In het leger is, vooral ook in vredetijd, eerstgenoemde een functie van de laatste.

Toen Minister van Oorlog VAN DIJK in 1921 — na het stranden van de ontwerp-dienstplichtwet-POP — trachtte te redden, wat er onder de toen bestaande omstandigheden viel te redden en, als compromis van hetgeen de leidende politieke partijen wilden of niet wilden, een militiecontingent voorstelde van 19.500, zegge 3.500 man minder dan volgens de militiewet COOL-COLIJN van 1912, was het voor ieder eenigszins ingewijde duidelijk, dat dit, gelet op de op blz. 516 aangevoerde argumenten, op den duur moest spaak loopen met ons vredesleger en dat deze slag, gelet op het zich steeds uitbreidend aantal, in ons leger steeds beter verzorgde nevendiensten, nagenoeg geheel zou neerkomen op de Infanterie.

Meer ingewijden konden voorts dadelijk nagaan, dat het ook met het oorlogsleger moest misloopen, d.w.z. dat de voor een volledige mobilisatie vereischte sterkte op den duur niet zou worden bereikt. Minister VAN DIJK ging er nl. terzelfder tijd toe over om het getal van 48 landweerbataljons achter de 72 bataljons eerste linie te vervangen door 72 reserve- of bis-bataljons, zoodat bij mobilisatie eene ook door mij meermalen bepleite zuivere verdubbeling van de Infanterie in eerste linie zou plaats vinden ¹⁾. Door de Regeering was bij herhaling betoogd — zulks onder verwijzing naar de ervaringen van de mobilisatiejaren — dat uitbreiding van het aantal reserve-troepen van 48 landweerbataljons tot 24 regimenten of 72 reserve-bataljons voor territoriale taken e.d. dringend noodig was om het Veldleger, ongeschonden en vereenigd, onder den C.V. te kunnen inzetten, daar, waar het *zwaartepunt* van den strijd ons werd opgelegd of wij dit konden kiezen. Bij het stellen van die these vond men steun, in de eerste en voornaamste plaats bij den voormaligen O.L. en Z., Generaal SNIJERS, die, juist ook op grond van zijne ervaringen, een getal van 48 dergelijke bataljons voor de te vervullen territoriale e.d. taken, zoowel schriftelijk als mondeling, meermalen „te eenenmale ontoereikend” geheeten, de te vormen 72 reserve- of bis-bataljons daarvoor „te nauwernood voldoende” genoemd heeft.

Behalve in de aanzienlijke uitbreiding van staven en verschillende nevendiensten moest derhalve voor ons na-oorlogsche leger worden voorzien in het personeel voor 24 nieuwe bataljons. Men heeft getracht dat te vinden door het aantal lichtingen weer te verhoogen van 11 tot 15, doch het is reeds thans duidelijk gebleken, dat, mede door het steeds grooter worden van het verloop der lichtingen, de vereischte compensatie voor het verlies van 3.500 man per lichting en het vereischte personeel voor de legeruitbreiding lang niet zijn verkregen.

¹⁾ Zie o.a. mijne voordracht in Krijgswetenschap, 1918/9, blz. 259, 282 en 288/9.

Indien ooit met recht het bekende versje is aangehaald, meer dan 100 jaar geleden door een Engelschen minister van koophandel op onzen volksaard gemaakt, n.l.

„In matters of commerce it was always the fault of the Dutch
Of giving too little and asking too much”;

dan is dat zeker hier: men wenschte een groot leger voor een koopje en dan nog met een minimum contingent!

Om tegemoet te komen aan het reeds in 1922 voor de toekomst te voorspellen euvel van een belangrijk tekort bij mobilisatie, heeft men toen een „aanvullingsreserve” van de 16e t/m 20e lichter uitgevonden, doch deze komt bij mobilisatie niet dadelijk op¹⁾; bovendien heeft de mobilisatie van 1914 dermate tastbaar de anomalie geleerd van duizenden 35-jarigen, die moesten opkomen, waartegen tienduizenden 20- tot 30-jarigen vrij bleven, dat er alleszins termen zijn om in de richting van deze sociale ongelijkheid niet nog verder te gaan. Bij mobilisatie reeds dadelijk beslag te moeten leggen op 40-jarigen voor zeer drukken, zeer gevaarlijken dienst, terwijl tienduizenden 20- tot 30-jarigen volkomen vrij blijven van elken militairen dienst, valt om allerlei redenen te ontraden. Daarenboven had tot dusverre de 35-jarige leeftijd gedurende een eeuw gegolden als de traditioneele, waarop de dienstplichtige Nederlander uiterlijk uit de georganiseerde krijgsmacht trad²⁾.

De afbraak van onze oorlogsterkte begint 1 October 1930, wanneer de eerste sterke mobilisatielichter 1915 van oorspronkelijk 27.022 man overgaat naar de aanvullingsreserve en in de sterkte wordt vervangen door lichter 1930 à 19.500 man. Dat gaat dan jaarlijks zoo door tot en met 1 October 1933 en 1934, wanneer de laatste en de sterkste mobilisatielichtingen, n.l. die van 1918 en 1919, uittreden en het door den nieuwen toestand van 1922 bij mobilisatie geschapen tekort zich ten volle zal openbaren. Voor beide lichtingen heeft de strikt algemeene dienstplicht gegolden; laatstbedoelde telde oorspronkelijk 43.000 man, waarvan 1.330 voor de zeemacht; haar sterkte moet tegen het einde, wegens een sterk verloop, op ongeveer 70 % worden gesteld. Toen de voor die beide lichtingen uitgestelde vrijstellingen krachtens K. B. van 18 Maart 1919 zijn ingegaan, is van elk harer ongeveer 12.000 man uit de sterkte verdwenen.³⁾ Hierbij valt nog op te merken, dat men tot 1 October 1936 blijft zitten met de zeer zwakke lichter 1921, welke, in verband met de bijzondere plannen, welke Minister van Oorlog Pop toen had, slechts 13.000 man telde tegen destijds 23.000 man normaal.

Het valt niet aan te nemen, dat de na doorvoering van de dienstplichtwet-1922 te verwachten disharmonie tusschen vorm en inhoud van onze krijgsmacht in 1921 niet zou zijn aangevoeld ter plaatse, waar

1) Zie o.a. eene graphiek in GROUSTRA en OOSTERHOFF. De dienstplichtwet 1922.

2) Eerst uit de reserve van de schutterij, later uit de landweer.

3) L.O. 1919. B. 98.

zulks behoorde. Vermoedelijk moet daaraan worden toegeschreven de vinding van een „aanvullingsreserve” van 35- tot 40-jarige dienstplichtigen, waarvan de toepassing echter geen aanbeveling verdient. Het Departement zelf schijnt ook terug te deinzen voor de toepassing van het uitgevonden lapmiddel, want de jongste twee belangrijke reorganisatiën van het hoofdwapen waren evenzovele verzwakkingen; zij stonden louter en alleen in het teeken van bezuiniging op het vereischte aantal manschappen. 1 November 1927 werd het bataljon infanterie van 4 compagnieën en een mitrailleurpeloton teruggebracht tot een van 4 compagnieën, waaronder ééne mitrailleurcompagnie. Daarmede won men per bataljon ongeveer het personeel van het voormalige mitrailleurpeloton of 100 man.

In 1925 was het voor onze oorlogsorganisatie benodigd aantal infanteristen berekend op ± 150.000 man. Na evenvermelde reorganisatie, welke de behoefte met rond 15.000 man deed dalen, werd een overschot bij mobilisatie geraamd van nog 10.000 man in de depots, zoodra de wet van 1922 volledig zou hebben doorgewerkt.

Matig rekenend op 20 % van de gevechtssterkte als *eerste* aanvulling in de depots, zou er alleen reeds voor de Infanterie een tekort van 17.000 man bestaan. Zeker zou dit thans zonder de tweede der evenbedoelde reorganisatiën nog wel grooter zijn, daar het verloop steeds grooter bleek dan aan het Departement bij de jongste reorganisatie werd aangenomen; bovendien staat het vrijwel vast, dat bij bovenvermelde becijfering tal van andere hierna te vermelden aftappende factoren (blz. 528) buiten rekening zijn gebleven.

Laatstbedoelde reorganisatie, nog door Minister LAMBOUY tot stand gebracht en 1 October 1929 ingegaan, kan geen ander motief hebben gehad dan te geraken tot een verminderde behoefte aan infanteriepersoneel bij mobilisatie, derhalve om het dreigend tekort weg te reorganiseeren. Reeds 27 Mei 1926 had die Minister in de Tweede Kamer gewezen op de noodzakelijkheid van een versobering onzer personeelsorganisatie en sprak hij de vrees uit, „dat wij de geheele organisatie van 2×72 bataljons à vier compagnieën niet zouden kunnen bemannen”.

In tegenstelling tot de eerste, waarvoor nog *iets* viel te zeggen, vormde de tweede reorganisatie louter een verzwakking; elke sectie werd verminderd met een geweergroep. Per compagnie scheelde dit 44 man op de oorlogssterkte of voor onze geheele krijgsmacht $144 \times 3 \times 44 = 19.000$ man. Men lette nu op het verband in deze cijfers: nà 1925 het komende tekort geraamd op 17.000 man (wel zeker meer); in 1929 een reorganisatie, welke de Infanterie verzwakte met 19.000 geweerdragenden! Waarom heeft de toenmalige Minister van Defensie destijds niet bij de Volksvertegenwoordiging, onder duidelijke uiteenzetting van de nooden van ons vredesleger en het komend tekort op ons oorlogsleger, onder overlegging van de vereischte berekeningen, gestaan op verhooging van het dienstplichtcontingent?

Reeds in November 1925 was aan Z.Exc. geschreven, wat in zake onze oorlogsterkte stond te wachten en hem tevens voorspeld, dat het komende tekort geheel zou neerkomen op het hoofd der Infanterie.

Gelet op de hiervoor aangehaalde woorden van Minister LAMBOOY van 27 Mei 1926, is de bedoeling van de reorganisatie van 1929 duidelijk; de woorden van de Aanschrijving, welke haar inluidde, sluiten ten dezen elken twijfel uit. De mechaniseering, ook van de Infanterie, schreed steeds verder, het levend element kwam meer en meer in het tweede gelid.

Kennelijk is bij het bewerken van deze in dubbel opzicht politieke reorganisatie niet gelet op wat de bekende Deutsche militaire schrijver VON LETHNER, nog wel van de technisch-fortificatorische richting, eenmaal schreef: „Es bleibt immerhin ein gewagtes Spiel den ganzen Einsatz nur auf Maschinen zu setzen und den Kampf nur mit solchen, also zu sagen ohne Soldaten führen zu wollen.“ Deze waarheid, ten aanzien van den positieoorlog in versterkte stellingen naar voren gebracht, geldt dubbel voor troepen, die de kern van een *Veldleger* zullen uitmaken. Met de nieuwste oorlogsorganisatie van het regiment Infanterie is Nederland in kracht belangrijk gedaald, hetgeen zich eerst recht voelbaar zal maken, indien wij, na enkele terugtochten of ongelukkig gevoerde gevechten, een vrij aanzienlijk deel van onze zwaardere, mechanische wapenen zullen hebben verspeeld. Wel zijn ook Frankrijk en België overgegaan tot een organisatie van de compagnie Infanterie in 4×3 of 3×4 groepen, doch dat vormt nog geen reden om hun mechaniseering te volgen; bovendien zijn hun mitrailleurcompagnieën sterker dan de onze, n.l. 16 contra 12 zware mitrailleurs.¹⁾

Vermelden wij ten slotte, dat de sterkte van de 8 ten onzent opgerichte Divisie-mitrailleurcompagnieën, oorspronkelijk vastgesteld op 18 zware mitrailleurs, nader is teruggebracht op 12. Hierbij zal eenerzijds het begrijpelijk streven hebben voorgezeten om deze compagnieën nader dezelfde organisatie te geven als aan de gewone mitrailleurcompagnieën, doch anderzijds zal een luttele bezuiniging op personeel toch een niet te versmaden bate hebben gevormd. In elk geval vroegen die 8 compagnieën weer 8×165 korporaals en manschappen uit de oorlogsterkte van onze 2×72 bataljons Infanterie.

Om te toonen, hoezeer verschillende nevendiensten, inzonderheid in ons na-oorlogse leger, beslag hebben gelegd op gedeelten van het dienstplicht-contingent en hoezeer daarvan de Infanterie het kind van de rekening is geworden, mede in verband met de vermindering van het contingent met 3.500 man, volgt hier in staatvorm een vergelijkend

¹⁾ Dat Frankrijk in dezen wel het slechte voorbeeld moet geven, zal niemand verwonderen, die b.v. in de Illustration de artikelen heeft gevolgd over de ontvolking van geheele gebieden van het platteland in Frankrijk. De bevolking van ons kleine land neemt daarentegen per jaar met ruim 100.000 zielen toe. En de Zuiderzeepolders in de toekomst!

overzicht van de verdeeling van het contingent voor de jaren 1913 en 1930, ontleend aan de Indeelingsbeschikkingen. In 1913 werd voor het eerst het verhoogd contingent à 23.000 man volgens de militiewet COOL—COLIJN gelicht. Zoowel in die wet als in de dienstplichtwet 1922 is de bepaling opgenomen, dat het contingent, bij de wet voorgeschreven, wordt verhoogd met het aantal van hen, die bij de vóórvorige lichting tot dienstplichtige zijn bestemd, doch aan het einde van het jaar der inlijving om eenigerlei reden aan hun lichting ontbraken ¹⁾. Uiteraard kon die bepaling in 1913 nog niet worden toegepast, zoodat die lichting het „model”cijfer van 23.000 man telde, terwijl in het contingent-1930, behalve het door de wet voorgeschreven bedrag van 19.500, het verloop van lichting 1928 tot 31 December van dat jaar is begrepen.

Bij raadpleging van den staat moet in het oog worden gehouden, dat:

1e. de 204 wielrijders en 106 man administratie (intendance) troepen, voorkomende onder lichting 1913, zijn afgetrokken van het infanterie-contingent voor dat jaar, omdat die manschappen destijds nog bij de infanterie-regimenten uit dat contingent werden aangewezen;

2e. bij lichting 1913 niets is uitgetrokken voor hospitaalsoldaten, omdat de toenmalige „ziekendragers” (6 per bataljon, 2 per eskadron of batterij) destijds nog combattanten van de betrokken wapens waren, die enkele middagen per week een elementaire opleiding in de militaire hospitalen ontvingen;

3e. de Pontonniers en de Torpedisten na 1913 zijn overgegaan van de Artillerie naar de Genie; hun contingent voor 1913 komt derhalve voor onder de Onbereden Artillerie, dat voor 1930 à 375 man onder de Genie.

Indeeling van de lichting dienstplichtigen.

Wapen, dienstvak, enz.	1913	1930	Percentage van het contingent in	
			1913	1930
Infanterie	16.265	13.535	70,6	55,1
Wielrijders	204	640	0,9	2,6
Oefen. detn. scholen ver- lofsofficieren	—	355	—	1,4
Hospitaalsoldaten	—	810	—	3,3
Motordienst	—	220	—	0,9
Luchtvaart afd.	—	135	—	0,5
Intendance troepen	106	110	0,5	0,5
Genietroepen	550	1.815	2,4	7,4
Onbereden Artillerie	3.189	1.580	13,9	6,4
Bereden Artillerie	1.236	3.056	5,4	12,5
Cavalerie	1.050	1.201	4,6	4,9
Zeemacht	400	1.106	1,7	4,5
Totalen	23.000	24.563	100	100

¹⁾ Art. 27 der dienstplichtwet-1922 noemt 7 redenen: in gebreke gebleven; voorgoed ongeschikt; (nog nader) vrijgesteld; uitgesloten; ontslagen; dienstplichtig in Ned. Indië; overleden. De redactie in de militiewet-1912 was eenigszins anders. Vrijstelling na de bestemming tot gewoon dienstplichtige draagt het meest van de 7 genoemde punten bij tot dit verloop van de lichting.

Beschouwing van deze tabel — inzonderheid vergelijking van beide kolommen, welke de percentages van beide beschouwde jaren aangeven — leert merkwaardige zaken, welke wij in omgekeerde orde van hare beteekenis kort zullen beschouwen:

1e. Zijn voor lichting 1930 ruim 5.000 man meer ingelijfd dan het contingent à 19.500 man, door de wet aangegeven. Dat wil dus zeggen, dat aan het ingelijfde contingent-1928 — dit bedroeg, in verband met het verlies op de vóórvoorgaande lichting, 23.652 man — op 31 December van dat jaar 5.063 man waren komen te ontvallen! Dat de wetten van 1912 en van 1922 dien blijkbaar jaarlijks in sterkte nog toenemenden kop op de lichting hebben gezet, heeft ten doel om te bereiken, dat de werkelijke lichtingssterkte althans aan het einde van het lichtingsjaar nog de door de wet vastgestelde sterkte van 19.500 bedraagt. Doch dat wordt zelfs niet volkomen bereikt, daar men steeds het tekort op de vóórvoorgaande lichting inhaalt. Daarbij komt nog, dat het onder de wapenen komende contingent nooit de voorgeschreven 19.500, benevens den daarbij behoorenden kop bedraagt. Waar de heer VELDMEYER in zijn voordracht opgaf, dat in 1928 niet minder dan 1200 man te weinig werden ingelijfd, sloeg zulks wel zeker hierop ¹⁾. Deze zaak is door het stellen van vragen vooral ter sprake geweest bij de behandeling van de Defensiebegroting voor 1930 in beide Kamers. De Minister heeft toen met redenen, welke voor den niet volkomen ingewijde niet gemakkelijk te volgen zijn, uitgelegd, hoe het voor den ingewijde even duidelijk is, dat het contingent beneden het voorgeschrevene blijft als de niet ingewijde het omgekeerde zou verwachten.

Bij diezelfde gelegenheid is ook gebleken, dat vooral door na-keuringen en wegens broederdienst meermalen vrijstellingen worden verleend, welke na den fatalen datum vallen en dus niet meer in den kop van de volgend-volgende lichting mogen worden ingehaald. Bij een wetswijziging, in 1928 aangenomen en voor de lichting 1930 in toepassing geraakt, zal dit euvel in de toekomst zeer worden beperkt. In elk geval werkt dit nog 15 jaar door. Bovendien moet, boven en behalve de officieele wettelijke vrijstellingen, ook door het Departement wel vrijstelling worden verleend; zoo komt b.v. van uitstel wel afstel. Al de hier bedoelde verliezen vindt men uiteraard terug in de z.g. verloopcijfers van de lichtingen.

Uit de zoeven vermelde cijfers omtrent de oorspronkelijke sterkte der lichting 1928 en haar verlies volgt, dat dit tot 1 Januari 1929, d.i. binnen gemiddeld ongeveer 7 maanden, 21,4 % heeft bedragen; zooals kon worden verwacht ²⁾, is ook hier weer de Infanterie het kind

¹⁾ T. a. p. blz. 432. Als Divisiecommandant trof het mij tweemaal per jaar, dat de kaderopleiding bij de regimenten Infanterie steeds begon met een belangrijk lager aantal adspiranten dan waarop men krachtens de Indeelingsbeschikking aanspraak kon doen gelden. Het is wel voorgekomen, dat een regiment slechts 60 % ontving. Daarop is meermalen door mij de aandacht gevestigd.

²⁾ Verg. blz. 530.

van de rekening. Majoor HEETJANS deelde mede, dat de lichting-1928 voor 10 en 22 R.I. $2 \times 544 = 1088$ man had moeten bedragen; daarvan waren er aan het einde van den eerste-oefeningstijd — d.i. na ongeveer $5\frac{1}{2}$ maand — $403 + 353 = 756$ man over. Indien deze cijfers telken jare en voor onze geheele Infanterie golden, zou dit wijzen op een verloop van ruim 30 % in $5\frac{1}{2}$ maand!

Het is duidelijk, dat — naast de vele andere ontbindende factoren in onze na-oorlogsche Infanterie — ook zulk een verloop afbrokkelend en storend werkt op de verschillende opleidingen. Het aantal van die uitvallers is n.b. in de laatste 5 jaar toegenomen van 3 tot 5.000 man!

2e. Allerlei nieuwe belangen, in den staat voor 1913 nog niet voorkomende (oefendetachementen, hospitaalsoldaten, motordienst en luchtvaartdienst) vroegen anno 1930 in totaal 6,1 % van het contingent. Wat den M.D. betreft, valt nog aan te teekenen, dat, om dezen nieuwen dienst voltallig te krijgen, jarenlang ook dienstplichtigen van andere wapens, wier beroep chauffeur is, bij dien dienst worden overgeplaatst. Zijn aftappende werking op het contingent is derhalve waarschijnlijk nog wat grooter dan het 0,9 % uit den staat doet vermoeden. In ons na-oorlogsche leger is ook het treinwezen, inzonderheid dat met motortractie, veel beter verzorgd dan voorheen, voornl. omdat men de mobiliteit van ons Veldleger heeft willen vergrooten en daartoe den dienst van aan- en afvoer veel beter heeft voorbereid dan b.v. nog in 1914 het geval was (munitien; levensmiddelen; zieken en gewonden, enz.). Tegen dit alles valt in beginsel uiteraard niets in te brengen, integendeel. Maar ... bij het beperkte contingent komt ook dit weer ten koste van de Infanterie. De nevenzaken als in de watten gelegd ... tot schade van de hoofdzak.

Het aandeel van alle kleinere wapens, enz. in het contingent is gestegen. Wielrijders, Genie, Cavalerie en Zeemacht vroegen in 1913 tezamen 9,6 %, in 1930 reeds 19,4 %! Trekt men hiervan $11\frac{1}{2}$ % af voor den overgang van Pontonniers en Torpedisten naar de Genie, dan wordt laatstvermeld cijfer 17,9 %, hetgeen nog wijst op een vermeerdering met 86,5 % der sterkte sedert 1913! Hierbij valt nog op te merken, dat de Zeemacht haar dienstplichtigen krijgt door keuze op grond van bepaalde beroepen; er vindt daardoor tevens eenige selectie plaats en het wordt mede hieraan toegeschreven, dat het verloop bij de Marine beneden het gemiddeld verloop der Militie blijft.¹⁾ Echter ... de Infanterie krijgt dat alles weer te dragen.

De contingenten voor Wielrijders, Genie en Zeemacht zijn sedert 1913 meer dan verdubbeld. Wat de Wielrijders betreft, ligt zulks voor de hand, daar men hier heeft te maken met een zeer nationale wapensoort, welke in 1913 nog in haar prille kindsheid verkeerde; bij de Lichte Brigade b.v. zijn in 1922 drie bataljons Wielrijders ingedeeld.

Het van 2,4 tot 5,9 verhoogde percentage van de Genie (zonder P^s en T^m) kan slechts zeer ten deele worden verklaard door het voortschrijden

¹⁾ De z.g. „Beroepenlijst voor de zeemilitie”.

van de techniek (allerlei soorten van verbindingdienst; verlichtingsdienst; enz.). Nog minder gemakkelijk te verklaren is, dat ook het contingent voor de Zeemacht meer dan verdubbelde en dat zulks noodzakelijk was. Sedert 1913 is het aantal lichtingen daar uitgebreid van 5 tot 15¹⁾, zoodat zij ruimschoots in staat werd gesteld om wat meer in de diepte te organiseeren en derhalve althans wat te bezuinigen op de breedte, d.i. op het contingent. Bovendien bezaten wij in 1913 totaal 13 gepantserde en pantserdekschepen, welke de open zee bevoeren, in 1930 *ten hoogste* slechts 7.

Moeilijk is die verdubbeling van het Zeemacht-contingent ook te verklaren in verband tot hetgeen door het betrokken Departementshoofd in de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer nopens de Defensiebegroting-1930 onder het hoofd: „Algemeen defensiebeleid; ontwapening” werd opgemerkt: „dat de totale tonnenmaat van de Nederlandsche oorlogsschepen, gelijk vermeld in de „Annuaire militaire 1928/9” van den Volkenbond, van 84.800 ton in 1913 tot 61.600 ton in 1927 is verminderd, dat is met ruim 25 pet.” Een statistisch aangelegd buitenstaander zou hieruit eer een verminderde contingentsbehoefte ook met 25 % kunnen afleiden!

Wat de Cavalerie aangaat, deze had in 1913 personeel noodig voor 16 tot 17 veldeskadrons te paard. Thans worden bij mobilisatie uit dit wapen gevormd: 3 eskadrons en 4 reserve-eskadrons te paard, benevens 8 eskadrons wielrijders of in totaal 20 eskadrons. Hiermede vindt de niet belangrijke contingentsverhooging grootendeels verklaring.

3e. Het percentage van de geheele Artillerie nam onbeduidend toe, indien men in rekening brengt, dat 1½ % van 1913 als contingent voor Pontonniers en Torpedisten overging naar de Genie en dat de Trein-afdeelingen der Artillerie vermindering konden ondergaan wegens omzetting van paarden- in motortractie. Het zwaartepunt werd geheel verlegd van de Onbereden naar de Bereden Artillerie. Dit laatste was te verwachten: na den oorlog is om onverklaarbare redenen aan de Bereden Artillerie overgedragen de bediening van de geheel verouderde kanonnen van 8 St. en 6 veld, waarvoor uiteraard bij mobilisatie veel personeel wordt vereischt²⁾, terwijl de voormalige Vesting- en niet minder de Kust-Artillerie o.m. door het uit de bewapening brengen van tal van vuurmonden zeer zijn ingekrompen. Als uitbreiding voor de Onbereden Artillerie staat hiertegenover uiteraard, behalve de geheel nieuwe Luchtdeel-Artillerie, het bedienend personeel voor de nieuwe Divisiegroeps-Artillerie van het Veldleger, terwijl de stukrijders daarvan door den Motordienst worden geleverd.

Alles bijeen genomen heeft de reorganisatie van de Artillerie, welker

¹⁾ De z.g. aanvullingsreserve van de 16e t/m de 20e lichting nog buiten beschouwing latende.

²⁾ In 1921 heb ik er in „De Militaire Spectator” tegen gewaarschuwd om in de Stelling-Artillerie de kernen af te schaffen voor dat oudere geschut, hetwelk men wilde aanhouden. Men heeft er nu een uiteraard minderwaardig staartstuk van de Bereden Artillerie van gemaakt.

uitbreiding men na den grooten oorlog op grond van de opgedane ervaringen mocht verwachten, aan het hoofdwapen geen nadeel van eenige beteekenis toegebracht. Intusschen bleef onze Artillerie in vergelijking tot die van modern georganiseerde vreemde legers zeer zwak.

4e. Terwijl alle wapens, dienstvakken e.d. *profiteerden* van den *achteruitgang* van het contingent, kwam de „douleur” van dezen laatste wederom schier meer dan geheel neer op het hoofd van „la reine des batailles”, altijd en alom, maar vooral in het Nederlandsche leger ... „la souffre-douleur de l'armée”¹⁾). Haar aandeel daalde liefst van 70,6 % in een groot tot 55,1 %, even de helft van een met 3.500 man verkleind contingent. Hoewel het contingent van 1913 tot 1930 *oogen-schijnlijk* toenam met ruim 1.500 man, moet de Infanterie het met 2.700 man minder stellen dan in 1913. In werkelijkheid is de achteruitgang nog veel grooter; immers op blz. 523 bleek, dat de ingelijfde sterkte tegenwoordig, over het geheele leger gerekend, in ruim ½ jaar daalt met 21,4 % en dat dit voor enkele regimenten Infanterie zelfs ruim 30 % bedraagt. Stellen wij, om niet te overdrijven, dit verloop op korten termijn voor het hoofdwapen op 25 %, dan behoort *vergelijkerwijze* in de tabel van blz. 522 achter „Infanterie” onder 1930 te worden gesteld het cijfer 10.151, zijnde het getal van hen, die aan het einde van het inlijvingsjaar resteeren. De teruggang blijkt dan ruim 6.100 man te bedragen!

Doch daarmee is men er nog niet, want in het Infanterie-contingent zijn begrepen zij, die worden opgeleid tot dienstplichtig officier en onderofficier bij dat wapen, een overwegend deel van alle gasofficieren, alsmede alle dienstplichtige officieren en onderofficieren bij de Militaire Administratie. Wèl waren ook in 1913 alle dienstplichtige officieren en onderofficieren (aanmelding of aanwijzing) begrepen in het contingent, doch gasofficieren en dienstplichtige administrateurs kende men destijds nog niet en hun aantallen bedroegen toen voor de strijders onderscheidenlijk 200 en 1.160, totaal 1.360, thans alles bijeen 387 + 2.323 = 2.710 man, een *getal, alweer 1.500 man hooger op een contingent van 3.500 man minder. Daarbij valt nog op te merken, dat de onderofficiersopleiding veel schoolscher is geworden en veel meer buiten rechtstreeksche aanraking met den troep plaats vindt dan in 1913 nog het geval was.

Voor de geheele Nederlandsche landmacht bedragen die getallen voor 1930 onderscheidenlijk 725 en 3.394 man; het uit lichting 1931 voor onderofficier in opleiding te nemen aantal dienstplichtigen bedraagt alweer 3.517 man²⁾). Aldus trekt in het moderne leger de kadervorming *in zeer ruime mate* alle goede krachten tot zich, mede, omdat ook de lagere staven groote uitbreiding hebben ondergaan en

1) Betiteling, afkomstig van, althans uit den tijd van NAPOLEON I.

2) Vreemd doet het tegenover deze getallen aan, dat de Zeemacht uit haar contingent van 1100 man geen enkel kaderlid opleidt.

men voor allerlei moderne nevenfunctiën kader noodig heeft, dus opleidt. Op zich zelf beschouwd is er alles voor te zeggen, dat aan de kadervorming voor de behoefte in oorlogstijd alle aandacht wordt geschonken. Het heeft juist de groote belemmering gevormd bij de reorganisatiën en trapsgewijze uitbreiding van onze levende strijdkrachten vanaf 1901 tot in de mobilisatiejaren, dat, ondanks herhaalde waarschuwingen van sommigen, het kadervraagstuk steeds als het hinkende paard achteraan is gekomen, terwijl het toch het leger-vraagstuk volkomen beheerscht.

Zonder nu in het uiterste te vervallen, dat Duitschland na den grooten oorlog gedwongen moet innemen en waar in ieder gewoon vrijwillig soldaat een man kader wordt gezien voor een in oorlogstijd te vormen volksleger, hebben wij in ons na-oorlogsche leger *vrijwillig* een belangrijke schrede in die richting gedaan, inzonderheid wat de Infanterie betreft; er wordt, in vergelijking tot vroeger, van het veel kleinere contingent een zeer veel grooter aandeel tot kader opgeleid; de resteerende stof, welke de groote massa moet vormen, werd minimaal. Na aftrek van 25 % voor het verloop op korten termijn resteeren er derhalve $\frac{3}{4} \times (13.535 - 2.710) = 8.119$ gewone soldaten voor 24 regimenten, elk met een zomer- en een winterploeg in reden van 2 : 1, elke ploeg verdeeld in tirailleurs, lichte en zware mitraillisten, mortieristen en verbindingspersoneel of, om met Majoor HEETJANS te spreken, verdeeld in 11 categorieën per ploeg!! Van het oude Infanterie-contingent van 1913 à 16.265 man, waarvan 1.360 kaderadspiranten afgingen, kreeg ieder man een geweer in handen en stond als zoodanig in rij en gelid.

Behalve het kader, dat ten minste nog in het eigen wapen blijft, absorbeeren ook de verschillende kleinere wapens, vooral ook de Marine, en nevendiensten door het voortschrijden van de techniek een steeds klimmend aantal betere krachten uit het contingent. Ik heb berekeningen van nevendiensten onder de oogen gehad, welke, om tot bepaling van hun benoodigd jaarlijksch contingent te geraken, een surplus van 50 % der sterkte bij mobilisatie uittrokken, een ongehoord hooge eisch, gelet op de bloedarmoede van het Nederlandsche leger. De hospitaalsoldaten, voorheen strijders, die voor hun speciale opleiding enkele middagen per week uit den troep werden genomen, eischen thans 810 man per lichting; daaronder bevinden zich 90 a.s. reserve-officieren van gezondheid, die voorheen vrijwillige verbintenissen sloten. De administrateurs en fouriers van de reserveformatiën van ons voor-oorlogsche leger waren bijna allen oude beroeps-mannen met reserveplicht; overigens ontbraken zij. Thans worden jaarlijks 24 + 276 uit de goed ontwikkelden van het contingent opgeleid onderscheidenlijk tot dienstplichtig officier en onderofficier bij de Militaire Administratie; tezamen 300 man! Enz., enz. Vele van deze en dergelijke nooden staan niet iedereen dagelijks voor den geest; niettemin bestaan zij en komen zij bijna uitsluitend neer op de schouders

van die arme Infanterie, die de lasten van het geheel kan dragen!

Nam men nu het op blz. 527 berekende bedrag van 8.119 korporaals en soldaten voor de Infanterie aan het einde van het inlijvingsjaar als basis aan om, aan de hand van de verloopeijfers — men zal tegenwoordig 15 lichtingen niet hooger dan op 11 l. mogen stellen — na te gaan, op welke sterkte men bij mobilisatie dan ten slotte *met stelligheid* kan rekenen, dan zal de werkelijkheid door verschillende omstandigheden toch nog teleurstellender blijken:

a. Wordt de oorlogsterkte in betekenende mate in ongunstigen zin beïnvloed door een zeer groot aantal categorieën van personen, die bij mobilisatie wegens hun positie, betrekking of dergelijke blijvend of vooreerst zijn vrijgesteld van opkomst onder de wapenen. Indien men zich realiseert, wat een mobilisatie wil zeggen voor onze samenleving en haar bestuur, is het duidelijk, dat zeer velen dan om bestuurs- of oeconomische redenen onmisbaar zijn in hun vredesfunctie, dan wel tot zoodanig worden verklaard. Ook hier predikt ieder voor zijn eigen parochie! Uiteraard zijn het meest betere krachten, die aldus ontvallen aan de weermacht. Toevoeging van dit punt aan de 7 punten van art. 27 der dienstplichtwet (verg. blz. 522, noot), waardoor het uit dezen hoofde geleden verlies zou worden ingehaald op de volgend-volgende lichting, zal slechts zeer ten deele baten, omdat een zeer belangrijk deel van hen, die om de hier vermelde reden bij mobilisatie niet opkomen, de betrokken functiën eerst krijgen na hun eerste-oefenings-tijd. Intusschen ware deze winst toch weer dankbaar te aanvaarden.

b. Voldoet een gedeelte der dienstplichtigen bij mobilisatie opzettelijk dan wel door overmacht (grootte vaart; buitenland; ernstige ziekten; enz.) niet aan de oproeping.

c. Kan de dienstplichtige tot driemaal toe één jaar uitstel krijgen van opkomst voor eerste-oefening; met dat uitstel is men vrijgevig. Daardoor komt van de jongste 3 lichtingen een zeker % volkomen ongeoeffend onder de wapenen, dat alleen kan worden bestemd voor de depots.

d. Dit zelfde geldt voor dat deel der jongste lichting, dat nog niet onder de wapenen gekomen of nog niet voldoende geoefend is om te worden ingedeeld in de oorlogseenheden. Daar de 16e lichting jaarlijks 1 October naar de aanvullingsreserve overgaat, mist men van af dien datum b.v. bij de Infanterie de winterploeg van de jongste lichting of $\frac{1}{3}$ van het contingent zeker 4 maanden in de sterkte als geoefend man.

e. Een deel van de opgekomenen blijkt dan ongeschikt voor den velddienst, kan dus ten hoogste in de depots worden geplaatst, verdwijnt verder in de hospitalen of wordt afgekeurd.

f. Terstond na opkomst moeten — behalve zij, die reeds in vredes-tijd blijvende of voorloopige vrijstelling verkregen — nog zeer velen weldra aan de burgermaatschappij worden teruggegeven, omdat zij daar inderdaad onmisbaar blijken: bestuur; spoorwegen; steenkolen-mijnen; oorlogsindustrie; enz.

Blijkens de ervaringen van onze mobilisatie in 1914 is toen alleen reeds om de redenen, onder *b.* en *e.* vermeld, dadelijk $7,2 + 4,8 = 12\%$ aan de verwachte sterkte komen te ontvallen. Later zal er een deel van hen, die om de redenen sub *a.*, *b.* of *e.* bij mobilisatie worden gemist, terugvloeien naar de depots. Neemt men dat ruim op 4% aan, dan wordt toch 8% van de oogenschijnlijke oorlogssterkte gemist en moet derhalve nog weer worden afgetrokken van het hiervóór berekend bedrag van het op 31 December resteerend gedeelte van het Infanterie-contingent aan korporaals en soldaten à 8.119 man. Basis voor de oorlogssterkte der Infanterie vormt dan zulk een contingent van 7.469 man!

Gelet op al de hiergenoemde omstandigheden, behoeft men niet begenadigd te zijn met een profetischen geest om te kunnen voorspellen, dat men bij mobilisatie vooral bij de Infanterie weldra te maken zal krijgen met „unités squelettes”, nog gezwegen ervan, dat na enkele mobilisatiedagen zware marschen, ontberingen en het vijandelijk vuur ongenadig in die resterende sterkte zullen kunnen huishouden. De ontwerp-wet van 1921 gaf de sterkte van 15 lichteningen op als 11,69 l. Voor 1930 mag men, mede de overige zooeven aangevoerde punten *a.* en *f.* in rekening gebracht, op *ten hoogste* 11 l. rekenen of 82.159 korporaals en manschappen. Hieruit moeten nu worden gemobiliseerd: 8 Divisie-mitrailleurecompagnieën; 48 regimentsstaven; 48 compagnieën nr. van 8; 144 batajons compleet¹⁾, alle strategische detachementen en wat de Infanterie links en rechts verder nog voor Staven, detachementen, wachten, bepaalde onderdeelen, enz. moet geven. Wie over de Oorlogsorganisatiën en over de Strategische Aanwijzingen beschikt, rekene nu eens uit, of men dan 10, 20 of 30 duizend man tekort komt op onze oorlogs-Infanterie, ofschoon hare oorlogsorganisatie in 1929 over $\frac{3}{4}$ met $\frac{1}{4}$ is verminkt.

Hierbij valt nl. nog op te merken, dat men bij mobilisatie *dadelijk* over reserves in de depots moet beschikken ter aanvulling van de *eerste* verliezen. Matig gerekend zijn die reserves te stellen op 20% . Haar bedrag kan worden verminderd met 2900 man, zijnde het resterend deel van 15 lichteningen (dus 11) oefendetachementen tot scholen voor verlof-officieren (de gebruikelijke 25% voor verloop op korten termijn) en met de niet geslaagde adspirant-onderofficieren, die terugvloeien naar de korporaals en manschappen.²⁾

Maar nog is de misère der Infanterie niet ten einde, want dit wapen ziet zich in het algemeen ook in fysiek opzicht het minste gedeelte van de lichter toegewezen, ofschoon het de lichamelijke elite van het contingent moest ontvangen; immers de infanterist moet — na uren en uren gepakt en gezakt langs modderige, of bij drukkende

1) Van twee verschillende sterkten.

2) Omstreeks 10 tot 15% . De meesten vallen reeds vóór het examen af.

hitte langs stoffige wegen te hebben gemarcheerd — nog dwars door het terrein sprongsgewijze ten aanval kunnen snellen, daarbij allerlei hindernissen overwinnende, de directe vervolging op zich nemen, enz. Echter roomen de verschillende kleine wapens en dienstvakken, die allerlei technische eischen stellen, bovendien de lichting nog in fysiek opzicht af.

Hoewel gezondheid en lichaamskracht niet absoluut samengaan met lichaamslengte, is deze laatste, mits binnen bepaalde grenzen, wèl een voorname maatstaf voor lichamelijken welstand. De Indeelingsbeschikking zelve duidt dit aan, want zij eischt, terwijl de minimum lengte voor den soldaat 1,55 M. bedraagt, ten minste 1,60 M. voor de Wielrijders, ten minste 1,62 M. voor de Genietroepen, de Torpedisten en de Onbereden Artillerie, ten minste 1,65 M. voor de Bereden Artillerie. Voor de Pontonniers bedraagt de voorgeschreven lengte 1,65 tot 1,70 M., voor de Cavalerie 1,70 tot 1,80 M. Wat er dan nog overblijft, is goed genoeg voor het hoofdwapen ¹⁾.

Nog voordat de door Majoor HEETJANS gegeven, op blz. 524 vermelde cijfers mij onder de oogen waren gekomen (ruim 30 % verlies op korten termijn), had ik reeds geschreven: „Het is duidelijk, dat het verloop, reeds in het algemeen zóó groot, bij dit residu nog veel grooter is en derhalve het berekende, reeds zoo groote gemiddelde van 21,4 % verre overtreft”. Doch nog zijn wij er niet, want eenigen tijd geleden kon men in de nieuwsbladen lezen: „De C.V. heeft aan den Minister van Defensie voorgesteld in de Indeelingsbeschikking 1931 een bepaling op te nemen, dat de dienstplichtigen der onbereden artillerie en de onberedenen bij de bereden artillerie ten minste 1,65 M. lang moeten zijn en bij voorkeur van krachtigen lichaamsbouw. Voor de lichting 1930 is de lengte bepaald op ten minste 1,62 M.”.

Ik heb niet nagegaan in hoeverre men op dit voorstel is ingegaan. De Indeelingsbeschikking 1931 zal het uitwijzen. Het bericht alleen teekent den toestand. Altijd alweer die arme Infanterie, „la souffredouleur de l'armée”!

Uit het vorenstaande is gebleken:

1e. De kadervoorziening van ons oorlogsleger is in den laatsten tijd in een geheel ander licht komen te staan. Het kaderleger, dat wij sedert 1818 hebben gekend, is na den grooten oorlog in 1922 door de organisatie-VAN DIJK omgezet in een oorlogsleger, dat zuiver volgens het militiestelsel wordt georganiseerd (nagenoeg geen kern van beroepspersoneel). Zeer veel beroepskader voor dat leger is vervangen door dienstplichtig kader, zoowel in de officiers- als in de onderofficiers-rangen. Onze oorlogsorganisatie is meermalen uitgebreid, terwijl bovendien de voorziening van de onderdeelen met kader, mede door het voort-

¹⁾ Voor de Grenadiers wordt als minimum 1,67 M., voor de Jagers 1,60 M. geëischt.

schrijden van de techniek, zeer is gestegen. Men wil thans ook beter voor de kadervoorziening zorgen dan in de voor-oorlogsche jaren het geval was; veilig mag men aannemen, dat de behoefte aan dienstplichtig kader sedert 1913 is verdubbeld.

2e. Het verloop onder de dienstplichtigen werd steeds grooter. In 1901 nam men aan, dat even 5 % het eerste jaar afviel, in 1921 zelfs 12 %; thans is het binnen het jaar zeker 22%.

3e. Na den grooten oorlog zijn tal van nieuwe behoeften ontstaan, welke haar aandeel in het contingent opeischen.

4e. Belangen van de tweede orde vinden in ons na-oorlogsche leger, mede in verband met den geest des tijds, een steeds zorgvuldiger behartiging, terwijl de kleine wapens, ten deele om niet te begrijpen redenen, ook steeds hogere eischen aan het contingent stellen.

Welnu, dat men dan ook de consequentiën aanvaarde van deze 4 feiten. Wanneer er jaarlijks 2000 man meer kader moet worden gevormd, dient er opschuiving plaats te vinden; wanneer verloop, nieuwe diensten en nevendiensten steeds grooter bressen in het contingent slaan, dient er aanvulling plaats te vinden. Zooals de toestand nu is geworden, lijdt ons vredesleger aan bloedarmoede; ons oorlogsleger lijdt aan bloedarmoede; zóóver is het gekomen, dat bij reorganisatiën van het hoofdwapen niet de vraag, of zij vermeerdering van kracht schenken, maar wèl die, of bezuiniging op het personeel wordt verkregen, als hoogste wijsheid geldt. Men weet niet meer van waar het personeel te verkrijgen; men leeft als van den arme: om het eene gat te stoppen, wordt elders een grooter gemaakt. De Infanterie, zóó samengesteld in den tegenwoordigen tijd, lijdt **in hooge mate** aan bloedarmoede.

Daarom is de eenige uitweg: alle consequentiën te dragen van het nieuw aanvaarde stelsel. Het bevrijdende woord worde gesproken: wil men onze krijgsmacht op haar huidige basis of organisatie in orde brengen, dan moet het jaarlijksch contingent dienstplichtigen worden verhoogd met ten minste 3500 man, die allen, op 500 man na, ten bate komen van het uitgezogen hoofdwapen, de Infanterie. Wij nemen daarbij aan, dat bij die gelegenheid tevens de door niets gemotiveerde verminking van de tirailleurcompagnieën met $\frac{1}{4}$ der sterkte (per 1 October 1929) weer wordt goedge maakt.

Laat men openlijk erkennen, dat in 1922 lijnrecht tegen den draad in is gehandeld door het contingent te verminderen, terwijl het oorlogsleger werd uitgebreid en te voorzien was, dat allerlei nieuwe behoeften om bevrediging zouden vragen. Als algemeene maatstaf van vergelijking kan dienen, dat, gerekend naar de basis van 1913 uit $11 \times 16.265 = 178.915$ man bij mobilisatie 72 actieve en 48 landweerbataljons, in totaal 120 bataljons, moesten worden gevormd; thans telt ons oorlogsleger $2 \times 72 = 144$ bataljons, benevens 8 Divisie-mitrailleurcompagnieën, welke moeten worden opgericht uit 15×10.151 (blz. 526) = 152.265 man; ongeveer 26, zij het dan wat zwakkere, bataljons meer

uit 26.600 man minder, hierbij het verloop voor een oogenblik buiten beschouwing latende.

Men heeft het op 1 Maart 1927 gereorganiseerde (of gedesorganiseerde?) vredesregiment Infanterie wel „de algemeene vergaarbak” genoemd, waaruit door een ieder wordt geput voor de vorming van het oorlogsregiment. Doch wanneer men let op de hiervóór in algemeene trekken geschetste wijze, waarop ons hoofdwapen onder de thans bestaande omstandigheden wordt gerecruteerd, kan — n'en déplaise de eenige bepaling ten bate van de Infanterie uit de Indeelingsbeschikking, n.l. dat dit wapen breedgeschouderde manschappen ontvangt — met evenveel grond worden gezegd, dat de Infanterie de algemeene vergaarbak is geworden voor het residu, dat er overblijft, wanneer het in sterkte beteekenend verzwakte jaarlijksche contingent in allerlei opzichten en op allerlei wijzen is afgeroomd. Daarin kan en moet verbetering worden gebracht door verhooging en een meer harmonische verdeling van het contingent. Beide vormen een der primaire voorwaarden om, door regeneratie, onze Infanterie op te heffen uit den „vrijwel wanhopigen toestand”¹⁾, waarin zij thans verkeert.

(Slot volgt.)

---

¹⁾ Woorden van een der debaters bij de voordracht-VELDMEYER. T. a. p., blz. 482.

Aan- en afvoer.

DOOR

J. H. JAGER,

Eerste Luitenant der Infanterie.

Daar het voorschrift „Etappen- en Verkeersdienst” niet meer op de hoogte van den tijd is, kan het zijn nut hebben de tegenwoordige inzichten in de werking van den etappen- en verkeersdienst en den dienst van aan- en afvoer eens nader te bespreken en daarbij den aan- en afvoer bij het veldleger meer in het bijzonder in den kring onzer beschouwingen te betrekken.

Het bovengenoemde voorschrift behandelt voornamelijk, behalve den militair verkeersdienst, den eigenlijken etappendienst, zijnde de dienst van aan- en afvoer tusschen de etappenmagazijnen en de plaatsen, waar het aangevoerde door de troepen van het veldleger van den etappendienst wordt overgenomen. Hoe de aan- en afvoer tusschen deze plaatsen en de troepen en treinen van het veldleger plaats heeft, is tot dusver alleen in zeer groote trekken omschreven in Hoofdstuk IX van het Voorschrift Velddienst, deel I.

Vermoedelijk zal echter binnenkort een nieuw voorschrift „Etappen- en Verkeersdienst” verschijnen, waarin niet alleen de eigenlijke etappen- en verkeersdienst, doch ook de dienst van aan- en afvoer in het gebied van het veldleger behandeld zal worden.

Welk een grooten omvang de aanvoer reeds bereikte gedurende den wereldoorlog moge hieruit blijken, dat volgens een artikel, voorkomende in de „Mil. Engineer” van 1925, „Road Work in the Battle Area”, de Engelschen in Frankrijk aanvoerden per man en per dag gemiddeld 30 pond (1 Eng. pond = 0,453 KG.) voor voedsel, fourage, kleeding, brandstof, enz. Bovendien werd aangevoerd voor munitie, geniematerieel, aanvulling personeel, enz. 30 pond per man en per dag voor rustige fronten en vóór een groot offensief 100 pond per man en per dag. Hierbij moet echter in aanmerking worden genomen, dat deze gegevens betrekking hebben op den stellingoorlog, waarin heel wat meer materieel aangevoerd moet worden dan in den bewegingsoorlog, terwijl bovendien nog te bedenken valt, dat de Engelsche troepen in de gelukkige omstandigheden verkeerden te behooren tot de meest royaal uitgeruste troepen.

Toch zal er niet veel verschil zijn in hetgeen er totaal aangevoerd moet worden voor een divisiegroep op een rustig front in den stellingoorlog of voor een divisiegroep in den bewegingsoorlog, als de troepen reeds eenige dagen zijn vastgelopen en een groote aanval verwacht kan worden.

Bovenstaande gegevens dus toepassende op hetgeen per dag gemiddeld aangevoerd zou moeten worden voor één onzer divisiegroepen ge-

durende den bovenbedoelden tijd, zouden we komen tot de volgende getallen: $24400 \times 60 = 1464000$ Eng. ponden of 664 ton. Voorwaar geen kleinigheid!

Al het materieel, noodig voor de strijdende troepen, wordt aangevoerd door de zorg van den Directeur van den Etappen- en Verkeersdienst (D.E.V.), hoofd van de Etappen-Directie.

Het materieel wordt naar de troepen verzonden, hetzij rechtstreeks uit de hoofdmagazijnen, waarin het reeds in vreedetijd is of tijdens den oorlog wordt opgelegd, dan wel uit etappenmagazijnen, die door den D.E.V. zoo noodig dichter bij het operatiegebied worden ingericht.

De werkzaamheid van de Etappen-Directie strekt zich, behalve over den aan- en afvoer van personeel en materieel, ook nog uit over de wegen en verbindingen tusschen het achterland en de strijdmacht. In dit verband moet er de aandacht op worden gevestigd, dat van een geregelden gang van den etappendienst alleen sprake kan zijn, als elke inmenging van commandanten in den etappen- en verkeersdienst in het algemeen en in den spoorwegdienst in het bijzonder uitgesloten zij. Zoo mogen geen spoorwegen, tramlijnen, buslijnen of geregelde bootverbindingen aan het algemeen verkeer onttrokken worden zonder van tevoren de toestemming daartoe aan den D.E.V. te vragen; evenmin mag tot vernieling van spoorwegen, tramwegen, belangrijke bruggen, havens, enz. worden overgegaan zonder toestemming van den O.L.Z.

Een van de bepalingen van het thans geldende voorschrift, die nog onverminderd hare waarde heeft behouden, is wel die, vervat in punt 7, dat al het bij den etappendienst werkzame personeel ervan doordrongen moet zijn, dat een geregelde aan- en afvoer van het allerhoogste gewicht is en dat het dus moeite noch inspanning mag ontzien om de troepen tijdig van het noodige te voorzien en van het overbodige of hinderlijke te ontlasten.

Hetzelfde is van toepassing op het personeel van het veldleger, werkzaam zijnde bij den dienst van aan- en afvoer.

Algemeene gang van den dienst van aan- en afvoer.

De voor het veldleger bestemde strijd- en levensmiddelen worden door de zorg van den etappendienst uit het achterland aangevoerd naar eindstations, eindhavens of eindpunten, alwaar het aangevoerde door personeel van het veldleger wordt overgenomen. Het verdere vervoer en de verdeling van hetgeen op de eindstations, enz. is aangevoerd, geschiedt door de zorg van den Commandant Veldleger, zoodat deze eindstations dus de ontmoetingspunten van den etappendienst met de troepen van het veldleger zijn.

De aanvoer van de strijd- en levensmiddelen door den etappendienst geschiedt doorgaans met spoortreinen naar eindstations, met vaartuigen naar eindhavens of bij hooge uitzondering met autotreinen

naar eindpunten. De normale gang van zaken is dat het aangevoerde door de autotreinen van het veldleger naar de aanvullingsplaatsen wordt gebracht en aldaar door de treinvoertuigen der troepen wordt overgenomen, die het verder naar hunne onderdeelen brengen.

Wij zullen nu achtereenvolgens nader beschouwen:

- A. de aanvoer van levensmiddelen;
- B. de aanvoer van munitie;
- C. de administratieve regeling bij den aanvoer van levensmiddelen en munitie;
- D. de afvoer van het bij de troepen overbodige materieel;
- E. de afvoer van gewonden en zieken.

A. *Aanvoer van levensmiddelen.*

De levensmiddelen voor het veldleger worden dagelijks, zonder voorafgaande aanvraag, door den etappendienst aangevoerd. Dit stelsel van dagelijkschen, automatischen aanvoer waarborgt, bij een goede werking van den etappendienst, een goede verpleging. Mocht om de een of andere reden de aanvoer door den etappendienst tijdelijk niet kunnen geschieden, dan zal de troep moeten trachten zich te verplegen uit de in de streek te verzamelen voorraden, terwijl bovendien nog wordt beschikt over reserve- en noodrantsoenen.

De levensmiddelen worden door den etappendienst aangevoerd in den vorm van etappen-rantsoenen; de samenstelling dezer rantsoenen zal in het nieuwe voorschrift Etappen- en Verkeersdienst moeten worden vastgelegd. Geeft de D.E.V. nu aan den C.V. kennis dat voor een bepaalden dag zal worden aangevoerd b.v. etappen-rantsoen I, dan behoeft in de bevelen voor aan- en afvoer en (of) verpleging van den C.V. (D.G.C., D.C.) slechts het nummer van het aan te voeren rantsoen te worden vermeld, om de verplegingsofficieren der troepen in kennis te stellen met de hoeveelheden en soorten levensmiddelen, welke voor hun onderdeel worden aangevoerd.

De aanvoer heeft dagelijks plaats voor de organieke sterkte der onderdeelen.

Indien de sterkte van divisiën of overeenkomstige eenheden echter meer dan 10% van de organieke sterkte verschilt en het te voorzien is dat deze toestand eenigen tijd zal aanhouden, moet de D.E.V. met een en ander in kennis worden gesteld, om bij den verderen aanvoer hiermede rekening te kunnen houden.

De etappendienst voert de levensmiddelen aan in eenheidsverpakkingen; hierdoor wordt een behoorlijk overzicht van de aan te voeren levensmiddelen verkregen en bovendien een gemakkelijke wijze van belading en ontlading van de spoorwagens, auto's en voer- en vaartuigen, waarmee de levensmiddelen worden aangevoerd. Zoo wordt b.v. brood aangevoerd in zakken van 40 en 10 rantsoenen, rundvleesch in vaten

van $\pm$ 50 tot 60 KG., boter in kisten van 2 KG., boonen in zakken van 40 en 4 KG., enz.

Voor een bataljon infanterie, met een sterkte aan personeel van 774 man, wordt het brood b.v. aangevoerd in 19 zakken van 40 en 2 van 10 rantsoenen.

Een lijst van eenheidsverpakkingen voor de verschillende soorten levensmiddelen, aangevende de aantallen rantsoenen in elke eenheidsverpakking verpakt, zal in het nieuwe voorschrift Etappen- en Verkeersdienst moeten worden opgenomen.

Uit deze lijst van eenheidsverpakkingen zullen, in verband met de bovenbedoelde opgave van de etappen-rantsoenen, de verplegingsofficieren kunnen nagaan, welke levensmiddelen zij voor hun onderdeel in ontvangst moeten nemen en op welke wijze deze verpakt zijn.

Eindstation levensmiddelen.

Zoals reeds eerder gezegd, worden op het eindstation de door den etappendienst per spoortrein (verplegings-spoortrein) aangevoerde levensmiddelen overgegeven aan personeel van het veldleger. Daartoe zendt de etappen-intendant (hoofd van de afdeeling Intendance van de Etappen-Directie) naar het eindstation een detachement eindstation, bestaande uit een officier en eenige onderofficieren en manschappen, die den verplegings-spoortrein ontladen.

Het eenvoudigste is uiteraard rechtstreeksche overlading van trein in auto, en doorgaans is dit ook wel mogelijk; zijn er echter bij uitzondering omstandigheden, die zich hiertegen verzetten, dan zal men noodgedwongen eerst den verplegings-spoortrein ontladen en de levensmiddelen op het perron opstapelen. Is het te voorzien dat gedurende de eerste uren de auto's van den Aut.T.-V.Lr. nog niet aanwezig kunnen zijn, dan zal men, indien de weersgesteldheid daartoe aanleiding geeft, de levensmiddelen zoo mogelijk in loods en van het station onder dak brengen om ze later, na aankomst van de auto's van den Aut.T.-V.Lr., hierin over te laden.

Gedurende den tijd, dat de verplegings-spoortrein en de auto's op het eindstation aanwezig zijn, zal daar een levendige bedrijvigheid heerschen. Hiervan kan men zich een denkbeeld vormen, als men in aanmerking neemt dat voor den aanvoer voor één divisiegroep van één rantsoen levensmiddelen (zonder aardappelen) en fourage (gewicht 84 ton, als ook hooi wordt aangevoerd) noodig zijn 17 gesloten 15-tons goederenwagens, terwijl voor het verdere vervoer naar de aanvullingsplaatsen deze levensmiddelen moeten worden overgeladen in 90 auto's.

Hoeveel tijd zal een eindstation ongeveer in bedrijf moeten zijn, als het bovenstaande wordt aangevoerd?

Nemen we aan, dat 6 wagons tegelijk ontladen kunnen worden, hetgeen in den regel wel mogelijk zal zijn, dat uit die 6 wagons tegelijk in 6 auto's wordt overgeladen, en rekenende, dat voor het op- en afrijden en beladen van die auto's samen 15 minuten noodig zijn, dan zal, daar

ongeveer 90 auto's beladen moeten worden, in 15×15 minuten of ongeveer 4 uur de bedrijvigheid aan het eindstation voorbij kunnen zijn. Gedurende den nacht zal men echter wel op 5 tot 6 uur mogen rekenen, terwijl, als directe overlading van trein in auto niet mogelijk is, deze tijdsruimten nog belangrijk grooter zullen zijn.

Rekening houdende met de tactische omstandigheden en de eischen van den verkeersdienst, is het aan te bevelen de eindstations dicht bij de troepen te nemen, waardoor het mogelijk is dat voor sommige onderdeelen het eindstation tevens aanvullingsplaats kan zijn, waardoor dus een autovervoer wordt uitgespaard.

In den regel wordt per divisiegroep 1 eindstation voor levensmiddelen aangewezen. Zou men één eindstation voor 2 divisiegroepen in werking stellen, dan zou het bedrijf op dit station te uitgebreid worden en te lang duren, terwijl om spoortechnische redenen en mede in verband met het beschikbare personeel van den etappendienst het in den regel uitgesloten zal zijn meer dan 1 eindstation per D.G. aan te wijzen.

Daar eindstations uiteraard niet tegen zicht uit de lucht gedekt zijn, door vijandelijke vliegtuigen gemakkelijk zijn te vinden en groote doelen voor luchtaanvallen bieden, moet er naar worden gestreefd de eindstations des nachts in bedrijf te stellen. Is dit niet mogelijk, dan moeten in elk geval de wachtende auto's zooveel mogelijk tegen luchtgevaar gedekt worden opgesteld.

Aanvullingsplaatsen.

Van de eindstations worden, zooals we reeds zagen, de levensmiddelen met de auto's van den autotrein van het veldleger naar de aanvullingsplaatsen vervoerd, om aldaar aan de troepen te worden overgegeven.

In den regel wordt per divisie één aanvullingsplaats voor levensmiddelen ingericht; nam men 1 per D.G., dan zou de afstand, door vele troepenvoertuigen af te leggen, te groot worden en zou een te groot bedrijf en een te groote opeenhooping van voertuigen ontstaan, terwijl 2 per divisie met het oog op luchtgevaar wel meer verspreiding van doelen geeft, maar ook een meer ingewikkelde verkeersregeling en verdeling van personeel zou eischen. Het zal trouwens nog dikwijls lastig genoeg zijn per divisie 1 goede aanvullingsplaats voor levensmiddelen, benevens een aanvullingsplaats voor artillerie-munitie, e.g. depots voor geniematerieel, enz. te vinden.

Welke voertuigen zullen op een aanvullingsplaats voor 1 divisie moeten komen?

Het gewicht van 1 rantsoen levensmiddelen (zonder aardappelen) en fourage (met inbegrip van hooi) bedraagt voor de Ie, IIIe, VIe of VIIe Div. $\pm 37,5$ ton en voor de IIe, IVe, Ve of VIIIe Div. $\pm 35,5$ ton; voor het vervoer hiervan zijn resp. noodig 41 en 39 auto's.

Deze auto's brengen dus eerst de levensmiddelen op de aanvullingsplaats aan.

Daarna komen de navolgende proviand- en havervoertuigen de levensmiddelen ophalen:

bij Ie, IIIe, VIe of VIIe Div.

66 proviandwagens,
22 haverwagens,
1 proviandauto, of samen
89 voertuigen, en

bij IIe, IVe, Ve en VIIIe Div.

64 proviandwagens,
19 haverwagens,
2 proviandauto's, of samen
85 voertuigen.

Daar, behalve een divisie, ook nog een deel van de divisiegroepstroepen op de aanvullingsplaats moet aanvullen, zullen hier dus nog meer dan deze 89, resp. 85 voertuigen verschijnen.

Dat een nauwkeurige regeling van de wijze van aanvulling op de aanvullingsplaats noodig is, zal zonder meer duidelijk zijn.

Met het in orde brengen van en den dienst op een aanvullingsplaats wordt belast een sectie verplegingstroepen van de compagnie aan en afvoertroepen der divisiegroep of lichte brigade; de sectiecommandant treedt op als commandant van de aanvullingsplaats.

De D.G.C. wijst de aanvullingsplaatsen aan en stelt den C.V. daarvan dadelijk in kennis.

In bijzondere gevallen kan evenwel ook de C.V. de aanvullingsplaatsen vaststellen en den D.G.Cn. hiervan mededeeling doen.

Het eerste heeft het voordeel, dat de D.G.C. bij het aanwijzen van de aanvullingsplaatsen beter rekening kan houden met de tactische omstandigheden en met de verdeling van de divisiegroep over het legeringsgebied; noodzakelijk is echter dat zoodra mogelijk de C.V. van de aanwijzing der aanvullingsplaatsen mededeeling krijgt.

Daar het vervoer van de levensmiddelen van het eindstation naar de aanvullingsplaatsen door auto's geschiedt, kan de afstand van eindstation tot aanvullingsplaatsen zeer groot worden, tot maximum 100 KM.

Door bij een voorwaartsche beweging van het veldleger het eindstation dicht bij de troepen te nemen en bij den terugtocht een op grooteren afstand achter de troepen liggend station als eindstation aan te wijzen, kan men bereiken dat het eindstation gedurende 2 of meer dagen gehandhaafd kan blijven, hetgeen voordelig is, daar de dienst op het eindstation den tweeden dag beter en soepeler zal werken dan den eersten dag.

Van meer belang is de afstand van de aanvullingsplaats tot de troepen, die daar hunne voorraden moeten aanvullen; geschiedt de aanvulling met paardenvoertuigen, dan mag, in verband met de door deze voertuigen af te leggen afstanden, de afstand niet meer dan 15 KM. bedragen.

De proviandvoertuigen der troepen toch moeten den afstand kantonnement-aanvullingsplaats heen en terug afleggen, dan wel, gaat de troep vooruit, eerst van kantonnement naar aanvullingsplaats om daarna de troepen te volgen naar de nieuwe legeringsgebieden.

Heeft de aanvulling met auto's plaats, dan kan vanzelf sprekend deze afstand grooter worden genomen.

Dienst op de aanvullingsplaatsen.

Op de aanvullingsplaats worden de levensmiddelen in bepaalde groepen opgestapeld; zoo kunnen groepen worden gevormd van:

brood,

vleesch en spek,

peulvruchten of aardappelen en groenten,

kaas, boter, koffie, zout, rijst, enz.,

haver.

Wordt hooi aangevoerd, dan wordt ook daarvan een groep gevormd.

Van de 5 proviandwagens van een bataljon infanterie (verplegings-eenheid) worden 2 wagens met brood, wordt 1 met vleesch en worden de beide andere met de overige levensmiddelen beladen, terwijl de haver over de 5 wagens wordt verdeeld.

In verband hiermede worden de groepen zoodanig ingericht, dat tegelijkertijd kunnen worden geladen:

bij de groep brood 2 wagens,

„ „ „ vleesch 1 wagen,

„ „ „ haver 5 wagens,

„ „ andere groepen 1 wagen.

Daar het hooi moeilijk op de proviandwagens kan worden medegevoerd, is het aan te bevelen voor het vervoer van het hooi van de aanvullingsplaats naar de kantonnementen gebruik te maken van de auto's van de sectie voor materieelvervoer.

Na het verlaten van de aanvullingsplaats worden onder toezicht van den verplegingsofficier op een uitdeelingsplaats, die niet in de onmiddellijke omgeving van de aanvullingsplaats mag zijn gelegen, de levensmiddelen opnieuw over de proviandwagens verdeeld, zoodat elke wagen de levensmiddelen ontvangt voor het onderdeel, waartoe het behoort; hier op de uitdeelingsplaats mag eerst de eenheidsverpakking worden verbroken.

Er heeft nu een dubbele overlading plaats, eerst op de aanvullingsplaats en daarna op de uitdeelingsplaats; ging men reeds op de aanvullingsplaats de levensmiddelen voor elk onderdeel op zijn eigen proviandwagen laden, waarbij noodwendig de eenheidsverpakking verbroken zou moeten worden, dan zou de aanvulling aldaar met groot tijdverlies en kans op veel verwarring gepaard gaan.

Bij elke groep worden voor het beladen van de voertuigen 1 tot 2 onderofficieren of korporaals met 2 tot 5 man ingedeeld.

Bij den toegang tot de aanvullingsplaats regelt een onderofficier

het oprijden van de voertuigen, terwijl door het aanbrengen van richtingsborden verkeerd rijden, ook bij duisternis, moet worden voorkomen.

De commandant van de aanvullingsplaats zorgt voor den goeden gang van de aanvulling en voor de orde op de aanvullingsplaats.

Laten we thans eens nagaan, hoe lang een aanvullingsplaats voor 1 divisie ongeveer in bedrijf zal moeten zijn.

Eerst moeten de auto's worden ontladen en daarna de proviand- en haverwagens beladen.

Het ontladen van een groep van 5 auto's duurt, inbegrepen het op- en afrijden, ± 10 minuten; voor het vervoer van de levensmiddelen van 1 divisie zijn noodig 41 (39) auto's, zoodat het ontladen $\pm 1\frac{1}{2}$ uur duurt.

Voor het beladen van een groep van 5 proviandvoertuigen kan worden gerekend, inbegrepen het op- en afrijden van de voertuigen, eveneens 10 minuten; daar per divisie 16 verschillende groepen van voertuigen moeten worden beladen, zal de aanvulling van 1 divisie ± 3 uur duren.

Hierbij nog tellende den tijd, benoodigd voor het beladen van de voertuigen van een deel der divisiegroepstroepen, blijkt dus dat een aanvullingsplaats ongeveer 5 tot $5\frac{1}{2}$ uur in bedrijf zal zijn.

Uit het vorenstaande is gebleken, dat het niet mogelijk is de eindstations en de aanvullingsplaatsen beide bij nacht in bedrijf te stellen en dat het dikwijls noodig zal zijn de aanvulling op de aanvullingsplaats bij daglicht te doen geschieden; men zal dan steeds een tegen luchtwaarneming gedekte aanvullingsplaats moeten zoeken, er daarbij rekening mede houdende, dat niet alleen de eigenlijke plaats van de aanvulling, doch ook de opstellingsplaatsen der voertuigen gedekt zijn.

Goede op- en afmarschwegen zullen bij de keuze van een aanvullingsplaats van groot belang zijn.

Indien het eindstation tevens is aangewezen als aanvullingsplaats, zal de openstelling als aanvullingsplaats eerst kunnen plaats hebben, nadat de werkzaamheden van het eindstation zijn afgelopen. Het moet n.l. ter voorkoming van verwarring uitgesloten zijn dat de troepenvoertuigen, die op de aanvullingsplaats komen aanvullen en de auto's, die de levensmiddelen van het eindstation naar de andere aanvullingsplaatsen vervoeren, gelijktijdig bij het eindstation aanwezig zijn.

Het direct overladen van de levensmiddelen uit de spoorwagens in de troepenvoertuigen zal nu echter te veel moeilijkheden opleveren, zoodat deze levensmiddelen eerst op de gewone wijze in groepen opgestapeld moeten worden, om ze daarna in de troepenvoertuigen over te laden.

De marsch der levensmiddelen-voertuigen wordt in de bevelen voor aan- en afvoer van de divisie geregeld; bij een voorwaartsche verplaatsing van de divisie blijven deze voertuigen in de kantonneminten achter, om ná het vertrek der troepen in 1 of meer treincolonnes

te worden verzameld, om daarna naar de aanvullingsplaatsen te marcheeren; na de aanvulling volgen de voertuigen de troepen naar het nieuwe legeringsgebied.

De aanvulling van levensmiddelen geschiedt regelmatig, elken dag, terwijl de eindstations en aanvullingsplaatsen slechts een deel van den dag in bedrijf zijn. Zooals we hieronder zullen zien, is dit bij de aanvulling van munitie niet het geval; deze geschiedt niet regelmatig, terwijl de eindstations en aanvullingsplaatsen, eenmaal in bedrijf zijnde, ook voortdurend in bedrijf blijven.

B. Aanvoer van munitie.

Ook de munitie wordt den troepen toegevoerd door de Etappen-Directie en wel door de zorg van den etappen-artillerie-officier, hoofd van de afdeeling Artillerie van de Etappen-Directie.

Met munitiepoortreinen of met vaartuigen wordt de munitie uit de etappen-munitiemagazijnen vervoerd naar de eindstations of eindhavens. De munitie wordt aangevoerd in munitierantsoenen; de grootte van deze rantsoenen is voor elke geschutsoort afzonderlijk vastgesteld.

Onder het begrip munitierantsoen mag niet anders worden verstaan als een aanvullingsrantsoen, een vaste rekeneenheid, vastgesteld in ronde getallen, voornamelijk ten behoeve van den etappen-dienst.

Zoo bestaat b.v. 1 rantsoen 7 veld uit 400 bg. en 200 bgkt.; 1 rantsoen mortier van 8 uit 540 bg., 1 infanterierantsoen uit 67200 patronen S. No. 1, 51600 patronen S. No. 23, 324 handgranaten No. 1 en 350 handgranaten No. 3, enz.

Alle aanvragen voor munitie aan den etappen-artillerie-officier moeten in rantsoenen geschieden.

Vraagt b.v. Sectie IV — H.K.V. toezending naar een bepaald eindstation van o.a. 12 rantsoenen 7 veld, dan zendt de etappen-artillerie-officier $12 \times 400 = 4800$ bg. en $12 \times 200 = 2400$ bgkt. naar dit eindstation.

Afzonderlijke rantsoenen voor cavalerie of wielrijders zijn niet vastgesteld, zoodat ook voor deze wapens de munitie moet worden aangevraagd, uitgedrukt in infanterierantsoenen.

Bij aanvragen door Sectie IV van den Staf der Lichte Brigade om toezending van o.a. 6 infanterierantsoenen worden door den etappen-artillerie-officier toegezonden $6 \times 67200 = 403.200$ patronen S. No. 1, $6 \times 51600 = 309.600$ patronen S. No. 23, benevens $6 \times 324 = 1944$ handgranaten No. 1 en $6 \times 350 = 2100$ handgranaten No. 3.

Ingeval ook nog benoodigd zijn sein- en lichtpatronen of revolver- en pistoolmunitie, of indien toezending van handgranaten niet noodig is, moet dit afzonderlijk bij de aanvraag worden vermeld.

Het begrip rantsoen mag hier niet worden gekoppeld aan dagrantsoen of aan de hoeveelheid munitie, die normaal per dag in een gevecht zou worden verschoten; het is een rekeneenheid zonder meer.

Bij de vaststelling van de grootte der verschillende rantsoenen is de capaciteit der autotreinen, waarmee deze rantsoenen van de eindstations naar de aanvullingsplaatsen moeten worden vervoerd, als uitgangspunt genomen, terwijl bg. en bgkt. in het rantsoen voorkomen in de verhouding, waarin men verwacht dat ze in een gevecht verschoten zullen worden.

Men heeft, ook weer ten behoeve van den etappendienst, de samenstelling vastgesteld van munitierantsoenen voor enkele groote eenheden. Een overzicht van de samenstelling van 1 munitierantsoen voor de Lichte Brigade, een divisie en een divisiegroep volgt hier:

Het begrip rantsoen is, het zij nog eens herhaald, ingevoerd ten behoeve van den etappendienst; in den troep doet men beter te rekenen met aantallen projectielen. Wil men de bij een of andere gevechtsactie maximum te verbruiken munitie voor b.v. 1 afdeeling 7 veld vaststellen, dan geve men liever op dat beschikbaar zijn b.v. 600 bg. en 300 bgkt., dan $1\frac{1}{2}$ rantsoen 7 veld.

Er bestaat tusschen het begrip van een rantsoen levensmiddelen en een munitierantsoen kenmerkend verschil; het eerste duidt aan de hoeveelheid levensmiddelen per dag benoodigd en verbruikt, terwijl het tweede vastgestelde aantallen aangeeft, die niets met het verbruik per dag uitstaande hebben.

De Commandant Veldleger (Sectie IV — H.K.V.) vraagt de hoeveelheid munitie, uitgedrukt in rantsoenen, aan den etappen-artillerie-officier aan, waarna deze de aangevraagde munitie naar de eindstations (havens) zendt.

Eindstations munitie.

Op het eindstation wordt de munitie door den etappendienst aan de troepen van het veldleger overgegeven. De dienst op het eindstation wordt waargenomen door een detachement eindstation, bestaande uit personeel van den etappendienst en welk detachement door den etappen-artillerie-officier wordt uitgezonden.

Door den Aut.T.-V.Lr. wordt de munitie verder vervoerd naar de aanvullingsplaatsen, waar ze aan de troepenvoertuigen wordt overgegeven.

Het is hier, nog meer dan bij de levensmiddelen, van groot belang dat de munitie rechtstreeks uit de spoorwagens in de auto's wordt geladen, waardoor niet alleen een dubbele overlading wordt voorkomen, doch ook minder kans bestaat op dooreenraking van de verschillende soorten munitie en de samenstellende onderdeelen daarvan.

Om dit duidelijk te doen uitkomen, zal eerst in het kort uiteengezet worden, op welke wijze de munitie in den regel wordt aangevoerd.

Doorgaans zal met 1 munitiespoortrein worden vervoerd één divisiegroepsrantsoen.

Een munitiespoortrein, bevattende één divisiegroepsrantsoen, bestaat uit 20 met munitie geladen gesloten goederenwagens, terwijl elk dier wagens slechts één soort munitie bevat, doch dan ook alle samenstellende deelen dier munitie.

Zoo zullen b.v. eenige wagens geladen zijn alleen met kisten infanteriemunitie, andere met munitie van 7 veld, weer andere met munitie van 15 hw. l. 17, enz. Munitie, b.v. van 12 hw. of 15 hw. l. 17, bestaande uit verschillende afzonderlijk verpakte samenstellende deelen, wordt zoodanig geladen, dat zich in 1 wagon steeds een aantal geheel complete schoten bevindt. In 1 wagon, beladen met munitie van 15 hw. l. 17, worden vervoerd:

240 onverpakte projectielen,
20 kisten kardoezen à 12 stuks,

20 trommels met kokers à 12 stuks,
 20 trommels met buizen à 12 stuks,
 20 bussen met slagpijpjes à 12 stuks.

Alle samenstellende deelen voor de 240 schoten bevinden zich dan in één wagon bijeen.

Kan de munitie op het eindstation nu rechtstreeks uit de wagons in de auto's worden geladen, waarbij er op gelet dient te worden, dat op elken auto ook steeds een aantal geheel complete schoten komt, dan is het duidelijk dat het gevaar van dooreenmenging van de verschillende soorten niet zeer groot is. Moet echter eerst de munitie uit den trein worden geladen, om ergens op of nabij het stationsemplement opgestapeld te worden, om daarna in de auto's te worden geladen, dan is het gevaar van dooreenmenging van de verschillende munitiesoorten lang niet denkbeeldig, vooral niet in den aanvang van den oorlog, als we nog met weinig geroutineerde menschen werken.

De drama's, die hiervan het gevolg zijn, kan men zich indenken.

De noodzakelijkheid van het beladen van elken auto met geheel complete schoten springt direct in het oog; bij het laden toch van b.v. alle buizen van 15 hw. op enkele auto's zou het verloren gaan van deze auto's tot gevolg hebben, dat alle munitie van 15 hw. onbruikbaar werd.

Ook de kans op het dooreenraken van onderdeelen van verschillende munitiesoorten wordt nu kleiner.

Het levendig bedrijf op een eindstation munitie kan men zich voorstellen, als men bedenkt dat voor het vervoer van 1 divisiegroepsrantsoen 198 auto's noodig zijn.

Voor het laden van 1 auto rechtstreeks uit den trein in den auto rekenende 15 minuten (met inbegrip van het aan- en weggrijden van den auto) en aannemende dat 6 auto's bij 6 wagons tegelijk beladen worden, zal het ontladen van den munitiespoortrein op zijn minst $\frac{198}{6} \times 15$ minuten of ± 8 uur in beslag nemen. Bij nacht zal het nog aanmerkelijk langer duren, terwijl de ontlading, indien er meer dan 6 auto's tegelijk beladen kunnen worden, vlugger in haar werk kan gaan. De 198 benoedigde auto's zullen evenwel niet alle tegelijk ter beschikking staan en het direct achtereenvolgens beladen van al deze auto's is ook niet noodzakelijk. Als 1 sectie Aut.T. geladen is, vormt deze sectie 1 transport en vertrekt naar de aanvullingsplaats, waarna een andere sectie beladen kan worden. Nadat de 1ste sectie op de aanvullingsplaats ontladen is, keert deze naar het eindstation voor een nieuwe vracht terug, enz., zoodat we op het eindstation dus een doorlopend bedrijf hebben.

Het zal duidelijk zijn dat een eindstation munitie en een eindstation levensmiddelen niet kunnen samenvallen; de groote marschprestaties van de autocolonnens zullen ons in staat stellen voor levensmiddelen en munitie 2 verschillende eindstations aan te wijzen.

Is het om spoortechnische redenen noodzakelijk dat 2 eindstations samenvallen, dan is het gewenscht b.v. de levensmiddelen en benzine, olie en andere smeermiddelen of levensmiddelen en geniematerieel naar hetzelfde eindstation te vervoeren, doch voor levensmiddelen en munitie niet hetzelfde eindstation aan te wijzen.

De eindstations worden aangewezen door den D.E.V., daar deze, in verband met spoortechnische en andere redenen, hiertoe het best in staat is; het spreekt van zelf dat bij deze aanwijzing rekening wordt gehouden met de wenschen van den C.V.

Als de D.E.V. voorziet, dat binnenkort veel munitie voor het veldleger noodig zal zijn, dan kan hij reeds dadelijk naar één of meer door hem aan te geven station(s) één of meer munitiespoortreinen zenden, alwaar deze munitie voorloopig ter beschikking van den D.E.V. blijft en dus nog niet aan de troepen van het veldleger wordt overgegeven. Bij aanvraag van munitie door het veldleger kan vorenbedoelde munitie nu zeer spoedig aan het veldleger worden overgegeven, hetzij op het eindstation, waar de munitie zich reeds bevindt, hetzij op een ander door den C.V. gevraagd eindstation. Dit laatste zal alleen voordeelig zijn, als de munitie zich op het eerstbedoelde station nog in de spoorwagens bevindt.

Aanvullingsplaats munitie.

In den regel wordt voor elke divisie één aanvullingsplaats munitie aangewezen en wordt op elke aanvullingsplaats een sectie munitiewerkers van de compagnie aan- en afvoertroepen werkzaam gesteld; zoo noodig kunnen afzonderlijke aanvullingsplaatsen voor artillerie- en infanteriemunitie (hieronder begrepen de munitie voor de bij de regimenten infanterie ingedeelde batterijen 6 veld en compagnieën mortieren van 8) worden aangewezen. Indien tot de aanwijzing van afzonderlijke aanvullingsplaatsen voor infanteriemunitie wordt overgegaan, zal een deel van de sectie munitiewerkers aldaar werkzaam moeten worden gesteld. De niet tot de divisien behorende troepen zullen hunne voorraden op één der beide door den D.G.C. te bepalen aanvullingsplaatsen aanvullen.

Voor de Lt.B. wordt doorgaans één aanvullingsplaats aangewezen, in verband waarmede bij de compagnie aan- en afvoertroepen van deze brigade ook slechts één sectie munitiewerkers is ingedeeld.

Is een divisiegroep tijdelijk met een derde divisie of andere onderdeelen versterkt en is voor de munitieaanvulling daarvan een afzonderlijke aanvullingsplaats aangewezen, dan kan een deel van de compagnie aan- en afvoertroepen op die aanvullingsplaats worden gedetacheerd, zoo noodig aangevuld met personeel van de troepen, die op die aanvullingsplaats moeten aanvullen. Hetzelfde kan geschieden ten behoeve van een eenheid, niet ingedeeld bij een D.G. of de Lt.B., die op een zelfstandige aanvullingsplaats moet aanvullen. Indien een dergelijke detachering van een deel van de compagnie aan- en afvoertroepen

niet gewenscht is, zal de commandant van de bedoelde eenheid afzonderlijk personeel voor den dienst op de aanvullingsplaats moeten aanwijzen; eenige vertraging in de aanvulling zal hiervan, vooral in den beginne, in verband met de ongeoefendheid van het aangewezen personeel, echter steeds het gevolg zijn.

Een en ander geldt uiteraard eveneens voor een aanvullingsplaats voor levensmiddelen.

De aanvullingsplaatsen munitie worden, evenals het geval is met de aanvullingsplaatsen levensmiddelen, aangewezen door de divisiegroepsecommandanten, die hiervan zoo spoedig mogelijk den C.V. in kennis stellen; zoo noodig kan de C.V. zelf tot aanwijzing overgaan.

Op de aanvullingsplaats wordt de munitie soortsgewijze neergelegd; elke soort vormt een groep onder commando van een onderofficier of korporaal. Bij het aanvoeren van groote hoeveelheden van een bepaalde soort munitie, b.v. van 7 veld, kan daarvan, om het overzicht gemakkelijker te maken, meer dan één groep worden gevormd. In elke groep wordt de munitie neergelegd in stapels, zoodanig, dat elke stapel bestaat uit de afgeladen vracht van 1 auto. Voor het af- en opladen van de munitie en om de ledige pakmiddelen te kunnen opstapelen moet tusschen de stapels een tusschenruimte van midden op midden bestaan van 10 M. en tusschen de groepen van 25 M.

De lengte van een aanvullingsplaats voor artilleriemunitie kan als volgt worden berekend:

Voor het vervoer van 1 rantsoen artilleriemunitie voor I, III, VI of VII Div. zijn benodigd 51 auto's (voor II, IV, V of VIII Div. 49). In de veronderstelling, dat 1 rantsoen wordt aangevoerd, zullen dus op de aanvullingsplaats worden gevormd 51 (resp. 49) stapels, verdeeld in 3 groepen, n.l. 2 groepen voor munitie 7 veld en 1 groep voor 12 hw. of 15 hw. 1.17.

Rekening houdende met de boven aangegeven tusschenruimten van 10 en 25 M. (midden op midden), krijgen we dus, uitgaande van de bovenbedoelde veronderstelling, een ontwikkelde lengte van ± 600 M.

Daar er dikwijls meer dan 1 rantsoen zal worden aangevoerd en ook de D.G.A. op de aanvullingsplaats van een divisie moet aanvullen, zal men rekening moeten houden met een ontwikkelde lengte van ± 1 KM.

Eene overeenkomstige berekening makende voor wat betreft de lengte van een aanvullingsplaats voor infanteriemunitie en in aanmerking nemende dat voor het vervoer van 1 rantsoen infanteriemunitie voor 1 divisie benodigd zijn 43 auto's, komen we tot een ontwikkelde lengte van ± 500 M.

Bij elke groep worden de noodige korporaals en manschappen voor het afladen, uitpakken, afwerken en uitdeelen van de munitie ingedeeld.

Het beladen van de munitievoertuigen, die op de aanvullingsplaats aanvullen, geschiedt door bij die voertuigen ingedeeld personeel; indien de werkzaamheden van de sectiën munitiewerkers zulks toelaten, kunnen deze bij die belading behulpzaam zijn.

Elke groep wordt aangeduid door een letter. Deze letters worden, met de nadere aanduiding van de soort munitie, bij elke groep op een duidelijke wijze op een bord vermeld, b.v. groep A. 7 veld, groep B. 7 veld, groep C. 12 hw., enz. De groepscCommandant plaatst dit bord dáár, waar hij verlangt dat de aanvulling zal aanvangen.

Aan den ingang van de aanvullingsplaats staat een onderofficier, die de letters en de ligging van elke groep kent en weet welke munitie elke groep behandelt. Hij geeft bij aankomst van munitievoertuigen of auto's de vereischte aanwijzingen.

De munitie wordt zooveel mogelijk op de aanvullingsplaatsen geconfectioneerd.

Daartoe laat de groepscCommandant zoodra mogelijk een deel van de munitie ontpakken en zoodanig afwerken, dat deze munitie geschikt is om in de munitievoertuigen te worden geladen en de aanvulling spoedig kan aanvangen.

De stapels worden met dekzeilen gedekt en zoo noodig op dekzeilen geplaatst.

Voor de behandeling van de meer samengestelde munitie, zooals b.v. die van 12 hw. en 15 hw., is het gewenscht de beschikking te hebben over eenige huizen, tenten of afdaken.

Het bedrijf op een aanvullingsplaats munitie gaat doorlopend door; de munitievoertuigen der troepen komen niet, zooals de levensmiddelenvoertuigen, alle tegelijk aanvullen, doch zoodra eenige munitievoertuigen bij een afdeling artillerie of een bataljon infanterie ledig zijn, gaan deze voertuigen aanvullen. Daar ze door het daarbij ingedeelde personeel beladen moeten worden, is het, voor een vlot verloop van de aanvulling, noodig voldoende personeel onder een man kader bij de voertuigen in te deelen.

Aanvullen van geheele gevechtstreinen gelijktijdig komt slechts voor, indien munitie uitgepakt wordt en in stellingen of depots wordt neergelegd. Daar dit in den regel alleen geschiedt ingevolge de bevelen van hoogerhand, zal ook deze aanvulling in die bevelen geregeld moeten worden.

De A.M.T. en I.M.T., die beide geheel zijn gemotoriseerd, vormen in normale gevallen geen schakel in den munitieaanvoer. Zij zijn hoofdzakelijk te beschouwen als een munitiereserve in de hand van den D.G.C. Mocht om de een of andere reden de munitieaanvoer door den etappendienst spaak loopen, zoodat op de eindstations en dus ook op de aanvullingsplaatsen tijdelijk geen munitie meer kan worden aangevoerd, of indien door onvoorziene omstandigheden plotseling meer munitie noodig is dan in de gevechtstreinen der troepen aanwezig is en de etappendienst niet tijdig munitie kan aanvoeren, dan zal de munitie in den I.M.T. en den A.M.T. uitkomst kunnen brengen.

Het afgeven van de munitie door den I.M.T. en den A.M.T. aan de troepen kan geschieden, hetzij rechtstreeks uit deze treinen in de munitievoertuigen der troepen, hetzij door tusschenkomst van een

aanvullingsplaats; in dit geval geven de I.M.T. en de A.M.T. hunne munitie aan een aanvullingsplaats af en komen de troepenvoertuigen op de gewone wijze op die aanvullingsplaats aanvullen.

Het inschakelen van den I.M.T. in den munitieaanvoer kan ook geschieden, als de aanvullingsplaats ver achter de voorste infanterie is gelegen, waardoor de af te leggen afstand voor de infanteriemunitievoertuigen, die slechts met 2 paarden bespannen zijn, te groot zou worden. Alsdan kan een deel van den I.M.T. verder naar voren worden verplaatst en vullen de bedoelde munitievoertuigen hieruit aan.

Een en ander zal in voorkomend geval in het bevel voor den aan- en afvoer van de D.G. moeten worden geregeld.

Indien de I.M.T. en A.M.T. hunne munitie aan de troepen hebben afgegeven, vullen zij, zoodra hiertoe gelegenheid bestaat, op een aanvullingsplaats of eindstation aan.

Het afladen, ontpakken en afwerken van de munitie en het beladen van de troepenvoertuigen geschiedt door het personeel van den I.M.T. of den A.M.T. Bij het beladen van de troepenvoertuigen is het bij die voertuigen ingedeelde personeel behulpzaam.

Daar, zooals uit het bovenstaande blijkt, op een aanvullingsplaats steeds een groote bedrijvigheid heerscht en een druk verkeer van auto's en voertuigen plaats heeft, is het noodzakelijk te beschikken over goede op- en afmarschwegen, terwijl als eerste eisch moet worden aangemerkt, dat niet alleen de aanvullingsplaats tegen luchtgevaar gedekt is, doch dat er ook gelegenheid is tot het gedekt opstellen van de voertuigen in afwachting van het oprijden op de aanvullingsplaats.

Een goede verkeersregeling is tevens van groot belang.

In beginsel is het aan te bevelen, gelet op de uitgebreidheid der aanvullingsplaatsen en het drukke verkeer, dat er heerscht, per divisie één aanvullingsplaats voor artilleriemunitie en één voor infanteriemunitie aan te wijzen, waarbij laatstbedoelde wat verder naar voren kan zijn gelegen. Daar de goede aanvullingsplaatsen niet dik gezaaid zijn, zal men zich dikwijls tevreden moeten stellen met 1 aanvullingsplaats voor artillerie- en infanteriemunitie gezamenlijk.

Tusschen den aanvoer van levensmiddelen en dien van munitie bestaat een kenmerkend verschil. De levensmiddelen, op een bepaald eindstation aangevoerd, zijn bestemd voor een bepaalde D.G. en moeten in ieder geval aan die D.G. worden uitgegeven; met munitie is dit echter niet het geval. De munitie, op een zeker eindstation aangevoerd, is ter beschikking van den C.V. Deze geeft aan voor welke D.G. deze munitie is bestemd; blijkt het dat bij een D.G. meer munitie benodigd is dan op het voor deze D.G. aangegeven eindstation beschikbaar is, dan kan deze zoo noodig van het eindstation, aangewezen voor een andere D.G., worden betrokken.

(Wordt vervolgd.)

De Infanterie en de nieuwe schietregels der Artillerie.

DOOR

A. G. VAN DER HOUT,
Kapitein der Artillerie.

A. Algemeen.

Het hoofdstuk „De Schietregels” uit het Schietvoorschrift voor de Bereden en Stelling-Artillerie is korten tijd geleden vervangen door een geheel nieuw hoofdstuk, terwijl tevens een gewijzigde Batterijdienst is uitgegeven. Deze veranderingen zijn niet alleen voor de artillerie van groot belang, maar ook voor de infanterie (en andere wapens); dit zal hieronder blijken.

De bedoeling van de belangrijke veranderingen, die in de schietregels zijn aangebracht, was in de eerste plaats deze te vereenvoudigen, voornamelijk met het oog op de reserve-officieren; moest volgeus de oude schietregels dikwijls gelijktijdig worden ingeschoten voor lengte, breedte en hoogte, de nieuwe schietregels maken het mogelijk, deze drie elementen van het inschieten na elkaar af te werken, wat de zaak natuurlijk belangrijk vereenvoudigt. Voorts geschiedt het grenschieten in de meeste gevallen met één vuurmond (tactische overwegingen), wat voor een vuurleider met weinig ervaring ook gemakkelijker is. De gewijzigde Batterijdienst past zich aan de nieuwe schietregels aan. Van de gelegenheid is tevens gebruik gemaakt om eenige minder juiste zaken in de schietregels te verbeteren en deze aan te passen aan nieuwe tactische inzichten.

Wij stellen ons voor in dit opstel alleen te behandelen vuur kort voor de eigen infanterie (inschieten en voornamelijk het uitwerkingsvuur), omdat de voorste troepen hiervan het meeste zien, op de ligging ervan invloed kunnen uitoefenen, hun succes bij den aanval van dit vuur afhangt en het ook gevaar voor hen persoonlijk kan medebrengen.

B. Het inschieten.

De artillerist tracht door inschieten *met waarneming* het uitwerkingsvuur zoo goed mogelijk op zijn plaats te brengen. Vandaar het groote belang van uitzicht in het voorterrein voor de vuurleiders en waarnemers der artillerie, zoowel met het oog op het inschieten en de contrôle van het uitwerkingsvuur, als op de veiligheid der eigen troepen. In dit verband mogen wij even verwijzen naar een enkelen zin uit het onlangs verschenen boekje „Artilleristisches für Nicht-artilleristen” van Major HAASE¹⁾: „Und hier richtet die Artillerie die besondere Mahnung an die Infanterie: Schafft uns Beobachtungsmöglichkeit! Nehmt überragende Höhen, Wälder, Talränder, Ort-

¹⁾ MITTLER & SOHN, Berlin 1930.

schaften ganz und fest in euren Besitz, damit wir euch dorthin mit unseren Beobachtungsstellen folgen und mit beobachtetem Feuer begleiten können."

De artillerist zoekt dus naar goede waarnemingspunten; het is niet noodzakelijk, doch wel gewenscht, dat een waarnemingspunt zoo dicht mogelijk bij de batterij, die vuurt, is gelegen. Van waar af ook, als de artillerist een doel *ziet* (binnen het bereik zijner vuurmonden), dan kan hij er goed zijn vuur op brengen. Daarom zal de infanterie aan de haar steunende artillerie de waarnemingspunten moeten verschaffen, bij den aanval door tijdige inbezitneming van belangrijke terreingedeelten, wier bezit den aanval begunstigt (Gev. Handl. pt. 184, 2e alinea en pt. 267, 2e alinea), bij de verdediging door het juist kiezen van de stelling, zie Gev. Handl. pt. 93b: „Zoowel ten behoeve van de bevelvoering als van de vuurleiding is het gewenscht, dat in de stelling, en zoo noodig daarachter, punten aanwezig zijn, die, door een ruim uitzicht naar 's vijands zijde, de *waarneming* van het voorterrein mogelijk maken; vooral voor de artillerie is zulks van overwegend belang."

Enkele gevallen, de waarneming betreffende, kunnen we bij het inschieten onderscheiden:

I. Van uit of nabij de artillerieopstellingen of van een punt zelfs ver naar voren ziet de Bt.C. of de afdeelingsofficier (van den Afd. staf) het doel. Nemen we aan, dat het doel kort voor de eigen infanterie is gelegen, dan zal de artillerie-vuurleider bij het inschieten voldoende zeker gevaar voor eigen troepen kunnen vermijden; zoo noodig begint hij zijn inschieten op een grooteren afstand dan de gemeten of geschatte afstand en haalt voorzichtig zijn vuur terug tot hij met zijn vuur het doel overdekt (zie pt. 200 Sch. Art. '22).

II. Er wordt waargenomen uit de voorste infanterieopstellingen door de infanterie zelf. In dit geval worden de gegevens voor het vuur aan de kaart ontleend; het vuur wordt op zijn plaats gebracht door aanwijzingen omtrent de ligging daarvan ten opzichte van het doel door een infanteriecommandant (compagnies- of sectiecommandant). Deze aanwijzingen moeten bijv. luiden: het vuur ligt 100 M. te ver, 50 M. te veel rechts; het moet 50 M. naar rechts verbreed worden. Het spreekt bijkans vanzelf dat zulk vuur op één afstand moet worden afgegeven, omdat anders moeilijk een indruk van te ver of te kort kan worden gekregen. In dit geval heeft de infanterie het dus zelf in de hand het vuur op de juiste plaats te brengen en te zorgen dat het haar zelf niet deert; hulp hierbij van een artillerist (A.O.I.) kan daarbij slechts voordeelig zijn.

III. Er kan niet worden waargenomen van den grond af:

a. Het vuur is dan dadelijk uitwerkingsvuur; de gegevens worden aan de kaart ontleend. Nu heeft kaartvuur alleen dan kans op succes en is de veiligheid der infanterie alleen dan gewaarborgd, wanneer:

1. de ligging van het doel op de kaart zuiver bekend is en dit niet minder dan 200—500 M. voor de eigen troepen is gelegen (deze afstand is afhankelijk van kaliber, projectiel en afstand; zie pt. 185 Sch. Art. '22);

2. de nulpunten en hoofdrichtingen der batterijen juist zijn;

3. de weergegevens bekend zijn;

4. de spreiding van het betreffende kanon, in verband met den afstand, klein is.

Dit vuur zal dus met de grootste omzichtigheid moeten worden afgegeven.

b. Er wordt waargenomen door een luchtwaarnemer. Dit komt meestal niet voor op doelen, die kort voor de eigen troepen zijn gelegen en laten we dus verder buiten beschouwing.

Vermelden wij ten slotte nog dat het inschieten op doelen, kort voor de eigen troepen gelegen, meestal geschiedt met één vuurmond, ten einde de gevaren voor eigen troepen te verminderen (pt. 198, 2e alinea Sch. Art. '22).

C. *Het uitwerkingsvuur.*

Het uitwerkingsvuur is voor de infanterie het meest belangrijk, omdat ieder officier en onderofficier moet weten, wat men van de artillerie kan verwachten, wat uitwerking en tijdduur betreft.

De vuurleider heeft bij het inschieten op het doel een of meer gedeelten daarvan gezien en dus daarop den artilleristischen afstand bepaald. Doch welk gedeelte van het doel was dit? Was het de voorkant of de achterkant van het doel of een combinatie van verschillende deelen van het doel, op verschillende afstanden gelegen? Ieder weet, dat de tegenwoordige doelen geechelonneerd opgesteld zijn; men kan dus aannemen, dat elk doel diepte heeft en dat men, op één afstand uitwerkingsvuur daarop gevende, het geheele doel niet onder vuur heeft. Volgens de oude schietregels schoot men bij zichtbare doelen op één, ten hoogste twee afstanden. Nu schrijft pt. 228 Sch. Art. positief voor, dat na grensschieten het uitwerkingsvuur wordt afgegeven op de afstanden en den gehalveerden afstand der grenzen, dus op drie afstanden (normale geval). Zijn de grenzen grooter dan de normale (voor de grootte der grenzen zie pt. 196), dan wordt op nog meer afstanden geschoten en alsdan altijd met 100 M. verschil (pt. 228, laatste alinea).

Hoe nu de artillerist door waarneming van het uitwerkingsvuur (zie pt. 227) tot de beste afstanden komt voor het volgende uitwerkingsvuur op hetzelfde doel, is zijn zaak, daar gaan we dus nu niet verder op in.

Aannemende, dat er uitwerkingsvuur wordt afgegeven op een doel, kort voor de infanterie gelegen (bijv. bij de inleidende beschieting), wat wordt er dan van het uitwerkingsvuur op drie afstanden uit de voorste lijn der infanterie gezien en is er gevaar aan verbonden?

Aannemende, dat elk stuk op elk der drie afstanden 3 schoten afgeeft, dan ziet men vallen van een afdeeling van 3 batterijen (normale vuureenheid) $12 \times 3 = 36$ schoten op den kortsten afstand (met spreiding natuurlijk), dus dichtbij, daarna 36 schoten gemiddeld wat verder en dan nog 36 schoten nog wat verder; het vuur verwijderd zich dus. De verwijdering is natuurlijk afhankelijk van de grootte van den sprong. Een gedeelte van het commando voor een dergelijk vuur kan bijv. luiden:..... 3000, 3 schoten, 3 afstanden, sprong 100 M. *vooruit!* Men schiet dan per stuk achtereenvolgens 3 schoten op 3000, 3 schoten op 3100 en 3 schoten op 3200.

Dit „vooruit” is het normale geval; pt. 228, 2e alinea zegt: „Ten-einde het doel snel met vuur te overdekken, wordt op elk dezer afstanden, in den regel aanvangende op de *kortsten*, een uitwerkingsvuur van eenige schoten per stuk afgegeven.”

Uit deze alinea en uit den Batterijdienst blijkt, dat men echter ook op den versten (grootsten) afstand kan aanvangen. In dat geval luidt het gedeelte van het commando bijv. ....3200, 3 schoten, 3 afstanden, sprong 100 M. *terug!* Wat ziet de infanterie dus nu? Het vuur kruipt terug! Zal het nog verder teruggaan? Gevaar voor, althans bedreiging van het moreel van de eigen troepen, die juist kort na of tijdens de inleidende beschieting in de richting van het recht voor hen gelegen doel wilden voorwaarts gaan! Zelfs al worden geen verliezen geleden, dan bestaat toch de kans op een geheel of gedeeltelijk verlammen van den aanvalsgesest dier troepen!

Waarom is dit commando „terug” ingevoerd, als het lijfsgevaar of een dalen van het moreel der eigen troepen kan veroorzaken? Voorop zij gesteld, dat het „vooruit” het normale geval is en dat in het hierboven genoemde geval *op dezelfde afstanden* wordt gevuurd. Het beteekent dus niet, dat er op korteren afstand wordt geschoten, maar dat het vuur op de verschillende afstanden in omgekeerde volgorde wordt afgegeven.

Het lijkt ons gewenscht de voordeelen tegenover elkaar te stellen:

a. Voordeelen van *vooruit*: minder gevaar voor eigen troepen, want het vuur gaat voor hen uit; men brengt dadelijk een rookmasker voor de vijandelijke opstelling; de artillerie was gewend aan „vooruit” bij „vooruitgaand vuur.”

b. Voordeelen van *terug*: het kan de waarneming, bijv. bij uitwerkingsvuur tegen een bezetten boschrand, vergemakkelijken, omdat de waarnemer dan eerst het doel zich ziet afteekenen tegen den rook der (+) schoten, dan ziet hij de schoten op het doel en daarna de schoten voor het doel vallen.

Wij gelooven niet dat de artillerie de mogelijkheid van het „terug” zal willen missen; echter meenen wij dat door de invoering van het commando „terug” de kans op verliezen door eigen vuur, althans de kans op nadeeligen invloed op het moreel der eigen voorste troepen wel iets grooter is geworden. Bij de vaststelling van het schietvoor-

schrift zullen de voor- en nadeelen wel overwogen zijn en heeft men dus de voordeelen blijkbaar voldoende groot geacht om dit commando toch in te voeren.

Om ongelukken, of althans een ongunstigen invloed op het moreel der voorste infanterie te vermijden, zal echter door de artillerie in elk bijzonder geval met den tactischen en plaatselijken toestand moeten worden rekening gehouden en wel in dien zin, dat, wanneer er kort voor of tijdens het begin van den aanval door de artillerie op een doel moet worden geschoten, dat kort voor de infanterie is gelegen, bij het betrokken artilleriesvuur het „terug” niet zal mogen worden toegepast; een aanvulling van het schietvoorschrift (pt. 228) met een dergelijk verbod lijkt ons alleszins noodzakelijk.

Uit het voorgaande blijkt de noodzakelijkheid, dat de infanterie *goed weet, hoe* haar eigen artillerie haar vuur afgeeft; alsdan behoeft zij geen verliezen door eigen vuur te lijden.

Vandaar het groote belang van goede voorlichting, goede samenwerking van infanterie- en artilleriescommandanten en van goede artilleriesofficieren-inlichter bij de onderdeelen der infanterie. Zie in verband hiermede de opmerkingen van den C. V. naar aanleiding van de oefeningen in 1929, punt 10, waarin er nog eens op wordt gewezen, dat infanterie- en artilleriescommandanten niet moeten aarzelen om bij den naderingsmarsch hun commandoposten ver naar voren te leggen, indien dat de gevechtsvoering belangrijk bevordert; immers verliezen door eigen vuur zijn in de eerste plaats te voorkomen door waarneming van het vuur. Wij mogen hier nogmaals verwijzen naar het boven aangehaalde Duitsche boekje van Major HAASE, bladz. 7: „Wir Artilleristen sind erzogen, auf den Höhen zu wandeln, tief hineinzusehen in den Feind. Auch die Gefechtsstände oder Befehlsstellen der Artilleriesabteilungen gehören auf die Höhen, denn sie sollen das Feuer ihrer Batterien leiten. Das können sie aber nur, wenn sie Einblick haben in die Beobachtungs- und Gefechtsstreifen ihrer Batterien. Also, ihr Herren Infanteristen, heran mit euren Befehlsstellen an die Befehls- und Beobachtungsstellen der Artillerie. Da sieht man etwas. Damit ist ein Teil der „Liaison” geschaffen.”

In de opmerkingen van den C.V. wordt ook gezegd, dat de A.O.I. niet moet zijn een kornet, maar een goed artilleries-officier met ervaring, goed op de hoogte van den toestand, het vermogen en de voornemens van het artilleriesonderdeel (vuurplan), dat de infanterie steunt.

Een goed A.O.I. moet dus niet alleen het zusterwapen steunen, maar ook beschermen tegen eigen vuur!

De ontwikkeling der cavalerietactiek en de stand van het cavalerievraagstuk in het buitenland.

Kritiek door *wielrijder-enthousiast*.

La critique est aisée. Toch is deze niet zoo gemakkelijk, indien het een tijdschriftartikel geldt, dat zooveel juiste en leerrijke gegevens bevat, als dat van den ritmeester FEENSTRA, opgenomen in de aflevering van „De Militaire Spectator” van Augustus j.l. Men vraagt zich dan af, of het wel noodig is kritiek te oefenen op *enkele* punten van verschil. Toch dacht ik goed te doen dit niet na te laten, te meer daar ik meen met den schrijver hetzelfde doel voor oogen te houden ten aanzien van onze lichte troepen.

Mijn bezwaren gelden in hoofdzaak het „**Overzicht sterkten en verhoudingscijfers** der infanterie en cavalerie (wielrijders) in de verschillende Rijken” en meer in het bijzonder de „*groepeering der verhoudingscijfers*”.

„*L'art de grouper les chiffres*” is een kunst, welke niet zonder gevaar wordt beoefend. De eerste kolom van deze verhoudingscijfers geeft aan de verhouding van het aantal infanterie-*regimenten* tot het aantal cavalerie-*regimenten*. Men mag echter niet zeggen, dat dit de verhouding is van *infanterie* tot *cavalerie*, aangezien een infanterie-regiment, ruw geschat, gemiddeld 6 maal zoo sterk is als een cavalerie-regiment.

Een goed lezer begrijpt echter de bedoeling wel, zoodat deze kolom op zich zelf moeilijk een verkeerden indruk zal vestigen.

Anders is het echter met de laatste kolom „*Infanterie tot lichte troepen*”. Hier heeft schrijver cavalerie-*regimenten* opgeteld bij wielrijders-*regimenten* en deze som gedeeld op het aantal infanterie-*regimenten*. Deze werkwijze moet m.i. een onjuisten indruk geven van de verhouding infanterie tot lichte troepen. Indien men de *gevechtskracht van een regiment cavalerie* als eenheid aanneemt in het verzamelbegrip „lichte troepen”, dan moet ten aanzien van de andere categorie lichte troepen — de wielrijders — bedacht worden, dat een *bataljon wielrijders* gemiddeld ongeveer gelijke *gevechtskracht* bezit als een *regiment huzaren*, althans in landen, waar beide wapens te gebruiken zijn.

Neemt men nu als voorbeeld Nederland, dat een regiment wielrijders heeft van vier bataljons, dan ziet men in de vierde kolom opgenomen één regiment wielrijders, hetwelk bij twee regimenten huzaren is opgeteld, terwijl, om een goed inzicht te geven, vier bataljons wielrijders bij twee regimenten huzaren hadden moeten worden opgeteld. *Alsdan zou dus de verhouding van 24 infanterie-regimenten tot eenheden lichte*

troepen — gelijkwaardig aan een cavalerie-regiment — niet zijn geworden 8 tot 1, zooals de laatste kolom aangeeft, doch 4 tot 1. Hetzelfde bezwaar geldt voor de cijfers van alle landen, die over wielrijders-regimenten beschikken; met name wordt het verhoudingscijfer van Italië ook zeer ongunstig beïnvloed.

De vet gedrukte noot aan den voet van den overzichtstaat verliest hierdoor veel van zijn overtuigingskracht. Immers het verhoudingscijfer van *Noorwegen* is 4:1; van *Zweden* eveneens 4:1, indien de 4 comp. wielr. als een sterk bat. worden beschouwd (dus niet 5:4, zooals schrijver aangaf); van *Denemarken* 3:1; van *Zwitserland* ruim 4:1, indien het aantal regimenten wielrijders tot het aantal bataljons wordt herleid.

Het verhoudingscijfer 4:1 van Nederland, vergeleken met dat der in den noot genoemde landen, is dus vrijwel normaal.

Vergeleken met de landen, die een ongeveer even bedreigde ligging hebben als Nederland, is ons verhoudingscijfer echter inderdaad *ongunstig*. Men zou hieraan in hooge mate tegemoet kunnen komen door:

1e. in plaats van één regiment wielrijders van 4 bataljons, twee regimenten van 3 bataljons te vormen;

2e. elk der beide regimenten huzaren samen te stellen uit 3 escadrons huzaren plus 1 escadron wielrijders en toegevoegde wapens;

3e. bij elke Verk. A. in te deelen 1 actief escadron huzaren plus 2 comp. wielrijders, enz.;

4e. bij elke divisie in te deelen $\frac{1}{2}$ reserve escadron huzaren plus 2 pelotons wielrijders, te zamen vormende het divisie-escadron lichte troepen.

Indien men alsdan de formaties, onder 3e en 4e genoemd, *niet* in de vergelijking opneemt, omdat schrijver dit in 't algemeen in zijn overzicht ook niet heeft gedaan, zou het verhoudingscijfer door de uitbreiding, onder 1e genoemd, voor Nederland worden 3 : 1 en zou dit getal, in vergelijking met de meeste andere landen, waaronder zelfs groote rijken als Frankrijk, *niet* meer *ongunstig* genoemd behoeven te worden.

Ten slotte moet mij nog van 't hart, dat bij de vergelijking van de verhoudingscijfers allerlei factoren medespreken, die in deze cijfers niet zijn uit te drukken.

Cavalerie toch is een wapen, dat niet snel uit den grond gestampt kan worden. Engeland, waarvan de infanteriesterkte op 40 regimenten is aangenomen, rekent er echter op, in een ernstig conflict wederom snel een veel grooter aantal infanterie-eenheden te velde te kunnen brengen. In een Europeeschen oorlog zullen de 20 cavalerie-regimenten — welke bovendien slechts ten deele in het moederland aanwezig zijn — gedeeld op het vermeerderde aantal infanterie-eenheden een ongunstiger verhoudingscijfer opleveren dan 2:1.

Ook is het gevaarlijk om onze behoefte aan lichte troepen en speciaal

aan cavalerie te vergelijken met die van Rusland, Polen e.d. Evenmin is het juist ons verhoudingscijfer te vergelijken met het Duitsche, waarvoor vrijwel hetzelfde gezegd kan worden als voor het Engelsche, afgezien nog van het feit, dat deze organisatie niet uit vrijen wil werd gekozen.

Aangezien mijn kritiek niet afbrekend beoogde te zijn, doch een welkome aanleiding was om mede met den heer FEENSTRA nog eens voor eene noodzakelijke *uitbreiding van onze lichte troepen* te pleiten, moge ik nogmaals op mijn hiervoor in groote lijn aangegeven, niet bijzonder kostbaar uitbreidingsplan de aandacht vestigen.

Het plan vraagt eene vermeerdering van onze lichte troepen met 2 bataljons wielrijders en 2 actieve escadrons huzaren.

Naschrift.

Gaarne maak ik gebruik van de mij door de Redactie van „De Militaire Spectator” geboden gelegenheid om zeer in het kort den geachten inzender te antwoorden.

Allereerst zij het mij vergund hem dank te zeggen voor zijn belangstelling in mijn artikel en zijne zeer duidelijke uiteenzetting van de punten van verschil.

Ik moge echter opmerken dat het door mij gegeven „*Overzicht*” uitsluitend is gegrond op de *vredessterkten* der verschillende landen. De geachte inzender gaat uit van de *oorlogssterkten en komt daardoor tot andere verhoudingen*.

Ik moge bovendien opmerken, dat indien ik mij voor Nederland op de oorlogssterkten had gegrond, de verhouding even ongunstig zou blijken te zijn; dan toch moeten wij rekening houden met ten minste 48 regimenten infanterie (niet met 24, zooals de vredessterkte aangeeft).

Het aantal lichte troepen der Lichte Brigade bedraagt dan 2 regimenten huzaren en 1 regiment wielrijders (ik laat de lichte troepen der divisiegroepen en der divisiën buiten beschouwing). Omgezet in de door den inzender aangegeven verhouding, komt men dan toch tot een verhouding van 48:6 of 8:1.

Bij het opmaken van het overzicht was het mij tot mijn spijt niet mogelijk, rekening te houden met de oorlogssterkten, omdat mij voor verschillende Rijken in Europa hiertoe de juiste gegevens ontbraken.

Overigens kan ik mij volkomen met de door den schrijver geuite desiderata vereenigen en stel den mij door hem verstreken steun, om te geraken tot eene vermeerdering van onze lichte troepen, op hoogen prijs.

J. E. FEENSTRA.

Het uur van de Cavalerie.

Naar aanleiding van de onlangs in Lotharingen gehouden manoeuvres van het Fransche leger troffen wij in „*La Liberté*” van 13 Sept. j.l. het navolgende artikeltje aan, waaruit duidelijk blijkt, welke groote waarde men in leidende Fransche militaire kringen weer hecht aan het gebruik van de cavalerie. Het is getiteld:

L'HEURE DE LA CAVALERIE.

L'avons nous assez attendue, pendant la guerre, cette heure de la cavalerie qui aurait permis à nos escadrons de poursuivre l'ennemi l'épée dans les reins et de le tailler définitivement en pièces! C'est de cette trop longue attente que naquit, après l'armistice, la théorie de la non valeur de la cavalerie dans le combat moderne, ce qui aboutit à la suppression de tant de nos régiments montés.

Or, il paraît qu'aux dernières manoeuvres de la Lorraine, d'après nos grands chefs compétents, — et ils ont tous fait la guerre — le rôle de la cavalerie s'est révélé extrêmement important; non pas bien entendu, pour ses charges héroïques, mais par la rapidité de ses mouvements. Elle devient une sorte d'infanterie se déplaçant très vite par ses propres moyens.

On ne pensera plus à diminuer encore le nombre de nos régiments de dragons ou de chasseurs.

J. E. F.

Gegevens vreemde legers. (October 1930).

FINLAND I.

Oppervlakte: 388.483 KM². (Nederland 34.222 KM².)

Bevolking: $\pm$ 3,7 millioen inwoners (Nederland $\pm$ 7,8 millioen).

Opperbevel.

De President van de Republiek is Opperbevelhebber; rechtstreeks onder zijn bevelen staat de generaal, commandant van het actieve leger. In tijd van oorlog kan eerstgenoemde zijn functie overdragen aan een door hem te kiezen generaal.

Onder den Legercommandant staat de Chef van den Generalen Staf.

Dienstplichtstelsel.

Alle mannelijke Finnen zijn dienstplichtig van hun volbrachte 17e levensjaar af tot het volbrachte 52e levensjaar. In vreedstijd begint de actieve dienst eerst na het volbrachte 21e levensjaar.

De verdeeling van den dienstplicht is als volgt:

17—21 jaar: 3e klasse van de Landweer,

21—22 jaar: actieve leger,

22—29 jaar: reserve van het actieve leger,

29—52 jaar: 1e klasse van de Landweer,

21—25 jaar (degenen, die van actieven dienst werden vrijgesteld): 2e klasse van de Landweer.

De Finsche strijdkrachten worden, mede in verband met bovenstaande verdeeling, onderscheiden in:

a. Het leger in eerste linie.

b. De Landweer.

Tot het *leger in eerste linie* wordt gerekend het *actieve gedeelte* (bestaande uit de beroepsmilitairen en één lichte) en de *reserve*, waartoe de daarop volgende 7 lichtingen behooren.

Tot de Landweer behooren:

1. alle manschappen, die hun dienst bij de reserve hebben volbracht (1e Landweerklasse);

2. allen, die van actieven dienst waren vrijgesteld (2e Landweerklasse);

3. de jongelieden van hun 17e tot hun 21e jaar en zij, die voorloopig uitstel hebben of voorloopig zijn vrijgesteld (3e Landweerklasse).

De eerste-oefentijd duurt:

1 jaar voor de infanterie,

1 jaar en 3 maanden voor de cavalerie, de luchtvaart, de technische troepen, de artillerie, alsmede voor hen, die aangewezen worden voor de scholen voor reserve-officieren of reserve-onderofficieren.

Zij, die wegens godsdienstige overtuiging zijn vrijgesteld van den gewapenden dienst, dienen 6 maanden boven den gewonen tijd als ziekendragers, enz. of verrichten onder de bevelen van militaire of burgerautoriteiten werkzaamheden, direct of indirect den militairen dienst betreffende.

De herhalingsoefeningen mogen in totaal een maximum van 63 dagen niet overschrijden en worden eens in de drie jaar gehouden.

Officieren.

Dienstplichtigen, die het eindexamen hebben afgelegd aan onderwijsinrichtingen, voorafgaande aan de universitaire opleiding, kunnen worden aangewezen voor het volgen van een cursus voor reserve-officier, indien zij zes maanden dienst hebben gedaan bij een korps.

De dienstplichtigen, die beroepsofficier wenschen te worden, kunnen tot de militaire school worden toegelaten, mits zij den cursus voor reserve-officier met goed gevolg hebben doorloopen.

De cursus aan de militaire school duurt 2 jaar. Bij toelating moet een verbintenis voor 3 jaar worden gesloten, ingaande na het einde van den cursus.

Organisatie van het leger.

Aan groote eenheden telt het Finsche leger 3 divisies, 1 infanteriebrigade, 1 brigade jagers (à 3 bataljons), 1 brigade cavalerie (à 2 regimenten), 1 luchtvaartafdeeling (à 5 escadrilles) en 1 brigade kustartillerie (à 3 regimenten).

De regimenten infanterie zijn meestal samengesteld uit 2 bataljons, elk à 3 infanteriecompagnieën en 1 mitrailleurcompagnie.

De bovengenoemde infanteriebrigade (van de 2e divisie), bestaat uit 3 bataljons, elk gevormd als hiervoren, bovendien een afdeeling infanteriegeschut. De organiek bij de divisieën ingedeelde regimenten veldartillerie bestaan uit 2 afdeelingen à 3 batterijen.

De totale vredessterkte van het leger in 1930 bedraagt:

Wapens, enz.	Off.	Onderoff.	Mansch.	Paarden.
Staven, scholen en diensten	287	244	590	261
Infanterie	573	1.379	11.804	350
Veldartillerie	217	473	2.608	944
Kustartillerie	134	385	1.470	96
Cavalerie	54	144	1.200	1.535
Technische troepen . .	65	142	926	60
Luchtvaart	132	380	542	42
Totaal . . .	1.462	3.147	19.140	3.288

De oostelijke divisie, n.l. de 2e (staf te Wiborg), is, met het oog op een eventueele Russische bedreiging, steeds op oorlogsterkte. In verband met de noodzakelijkheid in kleine verbanden te kunnen optreden, is bij deze divisie de bovengenoemde brigade — met 3 zelfstandige bataljons — ingedeeld.

Daar deze op oorlogsterkte zijn, heeft men bij de andere onderdeelen meestal een tekort aan manschappen.

Des winters zijn alle troepen op ski's; ook de wielrijders, die alsdan door hun lichtere bepakking mobieler zijn dan de infanterie. De troepen zijn dan ook 's winters veel sneller te verplaatsen dan in den zomer (snelheid van troepen op ski's is gemiddeld 10 KM. per uur), waarbij het groote aantal meren een gemakkelijk verkeer oplevert. Ook de vliegtuigen — voor het meerendeel watervliegtuigen — zijn 's winters van ski's voorzien, waardoor zij gemakkelijk op de meren kunnen „landen”.

NOORWEGEN V.

De organiseering van het Noorsche verdedigingswezen kan met recht een lijdensgeschiedenis worden genoemd.

Na den grooten oorlog gevoelde men de noodzakelijkheid de organisatie van land- en zeemacht, welke berustte op de wet van 1909, te herzien, waartoe een commissie werd ingesteld, welke in 1920/21 haar voorstel indiende. Dit voorstel werd niet aangenomen en sedert dien zagen niet minder dan tien andere ontwerpen het licht, waarvan ten slotte het laatste, dateerende van 1927, tot wet werd verheven.

Nog vóór deze wet echter in werking trad (1 Januari 1930), kreeg de Commandant van de Landmacht van het Departement van Defensie de opdracht voorstellen uit te werken van legerorganisaties, welke resp. zouden kosten 18 tot 20, 15 en 10 millioen kronen (voor de organisatie volgens de Januari 1930 in werking getreden wet is voor het begrootingsjaar 1930/31 26.461.000 kronen toegestaan).

Bij de aanbieding van de gevraagde ontwerpen, deelde de Commandant van de Landmacht in zijn begeleidend schrijven mede, dat het hem gelukt was nog een organisatie van het leger te ontwerpen, wanneer een crediet van 21.2 millioen kr. werd toegestaan. Werden de credieten echter verminderd tot 15, resp. 10 millioen kr., dan zou men genoodzaakt zijn van een georganiseerd leger over te gaan tot een wachtkorps. Om echter aan zijn opdracht te kunnen voldoen, had hij, steunende op de eenige bestaande organisatie van dezen aard — het Deensche ontwapeningsvoorstel — getracht voor Noorwegen een voorstel tot oprichting van een wachtkorps samen te stellen. Hij kon — gezien de verschillende onbekende factoren, welke hierbij in het geding komen — echter geen verantwoording op zich nemen voor de juistheid der berekeningen.

Inmiddels zijn deze drie voorstellen, ingediend December 1929,

echter ook weer — zij het dan misschien voorloopig — van het tooneel verdwenen en heeft de regeering door het Departement van Defensie een nieuwe organisatie van het defensiewezen laten ontwerpen. Deze organisatie, door den Noorschen Premier in den herfst van 1929 reeds aangekondigd en bij de debatten in *het Deensche* Folketing over de ontwapeningsvoorstellen genoemd „*het Noorsche ontwapeningsvoorstel*”, is slechts in hoofdlijnen gereed en den 28sten Mei j.l. ingediend.

Van den uitslag der verkiezingen in het komende najaar zal het afhangen of op deze grondslagen verder zal worden gebouwd¹⁾.

De regeering erkent de verplichting de neutraliteit te handhaven en acht het onverdedigbaar om tot ontwapening over te gaan. Een dergelijke stap zou de internationale beweging voor vrede en ontwapening niet bevorderen.

De uitgaven voor het reorganisatieplan worden begroot op 32 miljoen kronen, n.l. $\pm$ 17 miljoen voor de land- en $\pm$ 15 miljoen voor de zeemacht. De thans van kracht zijnde organisatie zou, geheel doorgevoerd, een totaal bedrag van $\pm$ 46 miljoen kronen vereischen. Voor 1930/31 is echter toegestaan 38.5 miljoen kronen (leger $\pm$ 26.5; vloot $\pm$ 12 miljoen kronen).

Met deze groote verlaging van de begrooting met $6\frac{1}{2}$ miljoen kronen meent het Departement van Defensie toch een wel is waar kleinere, doch niet naar verhouding verminderde weermacht te kunnen onderhouden.

Dit wordt hoofdzakelijk bereikt door:

- a. rationaliseering en vereenvoudiging;
- b. bezuiniging op het kader;
- c. bekorting van de eerste-oefeningstijden met in stand houding van den algemeenen dienstplicht;
- d. vermindering in die wapens en dienstvakken, waarbij dit volgens de oorlogservaringen en 's lands bijzondere verhoudingen toelaatbaar is.

Als grondslag voor de legersterkte heeft men genomen het aantal beschikbare recruten en het aantal paarden. Een berekening, waarbij in aanmerking zijn genomen het aantal voor den dienst geschikte recruten, het verloop van twaalf lichtingen en het percentage, dat voor depôtsterkte moet worden gereserveerd met het oog op de verliezen in een oorlog, heeft aangetoond dat, wil men de oorlogssterkte van het regiment infanterie op 2500 man houden, het aantal regimenten moet worden verminderd. Eveneens is men tot de conclusie gekomen, dat het in Noorwegen aanwezige aantal paarden niet voldoende is om in

¹⁾ Thans zijn in het Storting 7 partijen vertegenwoordigd, waarvan de Rechter-, de Boeren-, de Linker- en de Arbeiderspartij de voornaamste zijn. De laatste, welke de ontwapening in haar program heeft, is de machtigste, maar heeft geen absolute meerderheid. De Linkerpartij is de kleinste, maar heeft als tusschenpartij de regeering in handen en zit op de wip.

tijd van oorlog aan de behoefte volgens de bestaande organisatie te voldoen, zonder den landbouw geheel lam te leggen.

Vandaar dat men voorgesteld heeft de organisatie van de cavalerie en veldartillerie in te krimpen.

Het hieronder volgende overzicht geeft een vergelijking van de samenstelling van het leger volgens de bestaande organisatie (wet van 1927, ingevoerd 1 Januari 1930) en de voorgestelde.

Bestaande organisatie.

6 divisies.

Infanterie.

16 regimenten.

Garde.

1 zelfst. bat.

2 garnizoenscompn.

2 compn. wielrijders.

(zie ook bij Cav.).

Cavalerie.

3 regn. à 3 esks. + 1 mitr. esk.

3 compn. wielrijders.

Totaal 9 esks. + 3 mitr. esks.

Artillerie.

3 regn. à 3 bats.

1 zelfst. afd. zware art.

7 batterijen bergart.

1 afd. luart.

Voorgestelde organisatie.

1 divisie (bij mobilisatie te splitsen in 2 brigades).

4 brigades.

12 regimenten.

Garde.

3 zelfst. bats.

1 garnizoenscomp.

5 compn. wielrijders.

1 reg. drag. (kan in 2 korpsen gesplitst worden).

1 korps drag.

Totaal 6 esks. + 3 mitr. esks. De functie van Inspecteur der Cavalerie wordt vereenigd met die van commandant van het regiment.

1 reg. à 4 bats.

1 reg. à 3 bats.

6 batterijen bergart.

1 afd. luart.

De Inspecteur der Artillerie is tevens belast met de commando-aangelegenheden van de bergartillerie en de luart.

Genie.

De vredesorganisatie wordt niet veranderd en blijft dus:

- 1 reg. genietroepen à
  - 1 bat. sappeurs (4 compn. + 1 comp. zoeklichten),
  - 1 telegraaf bat. (4 telegraaf compn. + 1 radio comp.),
  - 2 compn. pontonniers.
- 2 bats. genietroepen à
  - 1 comp. sappeurs,
  - 1 telegraaf comp.,
  - 1 radio- en zoeklicht comp.

Luchtvaartdienst.

De Luchtvaartdienst zou volgens de bestaande organisatie bestaan uit 2 regn. en in den loop van 10 jaren, te rekenen van 1 Januari 1930 af, uitgebreid worden tot:

- 4 eskaders verkenningsvliegtuigen,
- 4 „ jacht „ „
- 1 eskader bombardements „ .

Volgens het nieuwe voorstel blijven de twee regn. gehandhaafd, maar zou het eskader bombardementsvliegtuigen komen te vervallen. Het kader zou eenigszins worden ingekrompen en de functie van Inspecteur van den Luchtvaartdienst zou worden vereenigd met die van commandant van één der regimenten.

Intendance, Geneeskundige Dienst en Veterinaire Dienst worden aanzienlijk ingekrompen, in het bijzonder wat het vaste kader betreft.

Het *Korps Motortroepen* wordt opgeheven als afzonderlijke afdeling. De werkzaamheden worden overgenomen door het Treinkorps.

Het *Technische Korps* wordt ingekrompen tot een technischen staf. De arsenalen in Christianssand, Bergen en Noord-Noorwegen worden opgeheven.

Oefeningstijden.

Volgens de bestaande organisatie bedraagt de eerste-oefeningstijd voor infanterie, genie en vesting-artillerie 60 dagen. Het aantal herhalingsoefeningen is twee à 24 dagen. Totaal dus 108 dagen. Voor de cavalerie en veldartillerie zijn deze getallen 90 en 2 maal 24, dus totaal 138 dagen.

Voorgesteld wordt het totale aantal oefeningsdagen voor alle wapens te brengen op 84 en wel voor de infanterie, genie en veldartillerie 60 dagen eerste-oefening en dadelijk hierbij aansluitende 24 dagen herhalingsoefeningen, voor oefeningen in grooter verband zooals bij de

vervolgoefeningen in Nederland. Voor de andere wapens bedragen deze getallen respectievelijk 72 en 12.

Het *Remontewezen* wordt aanzienlijk ingekrompen en van 2 afdeelingen op 1 teruggebracht.

Wat de *hoogere bevelvoering* aangaat, is voorgesteld de vereenigde functies van Commandant van de Landmacht en Chef van den Generalen Staf weer te scheiden.

De overgangstijd wordt op 3 jaar berekend.

In groote trekken bedraagt de vermindering dus:

bij de Infanterie $\pm 20\%$,

bij de Cavalerie $\pm 25\%$,

bij de Artillerie $\pm 16\%$.

Zeemacht.

Tot de zeemacht zullen, volgens de reorganisatie-voorstellen, ook de kustversterkingen behooren (thans ressorteerende onder de vesting-artillerie der landmacht). De sterkte van de vloot zal geheel gegrond zijn op de vaste steunpunten aan de kust.

De meeste versterkingen voldoen echter niet meer aan de eischen, welke de moderne oorlogvoering stelt. Een onderzoek zal nog moeten aantoonen in hoeverre zij verbeterd moeten worden, dan wel slechting wenschelijk is.

De Marinestaf wenscht 16 millioen kr. voor de uitvoering van het nieuwe plan — waarvan 1,5 millioen voor de kustartillerie — maar het Departement van Defensie meende dit te moeten terugbrengen op 15 millioen kr., waarvan 1,25 voor de kustartillerie.

Het voorstel vraagt de volgende schepen: 4 inspectieschepen, 3 torpedojagers, 6 torpedobooten, 10 onderzeeërs, 1 groote mijnenlegger, 6 kleine mijnenleggers.

De totale bouwkosten zouden ± 78 millioen kr. bedragen, te verdeelen over 20 jaren, zoodat jaarlijks hiervoor 3,9 millioen kr. zouden moeten worden toegestaan.

De Marine-Luchtvaart zou 72 watervliegtuigen tellen.

Het Departement van Defensie wijst er op, dat de watervliegtuigen meer en meer in de richting van een aanvalswapen gaan, zoodat zij tot op zekere hoogte de taak der oorlogsschepen kunnen overnemen.

Boekbespreking.

Christendom en Ontwapening, door B. D. EERDMANS. A. W. SLJTHOFF's Uitgeversmaatschappij N.V. *Leiden*, 1930. Prijs f 0,30.

In deze brochure bestrijdt Prof. EERDMANS hetgeen zijn collega Prof. Dr. G. J. HEERING in diens boek „De Zondeval van het Christendom” heeft verkondigd.

De S. toont aan de hand van het Nieuwe Testament aan, dat het zich wapenen, het zich voorbereiden tot den oorlog en het zich verdedigen met de wapenen niet strijdig is met het Christendom.

De brochure is lezing en overdenking alleszins waard; in het bijzonder de laatste drie bladzijden, waarin S. een antwoord geeft op de vraag „Wat moet de houding van een Christen zijn in de hedendaagsche samenleving en in eigen staat ten aanzien van leger en vloot?” bevelen wij zeer ter overweging aan. C.

Die Vorbereitung des deutschen Heeres für die Grosze Schlacht in Frankreich im Frühjahr 1918.

II. Grundsätze für die Einzelwaffen.

4. Minenwerfer, Nachrichtenwesen, Kriegsvermessungswesen, Ausbildung und Schiedsrichter.

(Heft 6 von Taktische Erfahrungen aus dem Weltkrieg 1914—1918), von Oberst a. D. JOCHIM. E. S. MITTLER UND SOHN. *Berlin*, 1930. Prijs RM. 4.50.

De inhoud van dit boekje is in hooge mate belangwekkend. Schr. geeft in 70 bladzijden een schat van kennis, gegrond op de oorlogservaring van stelling- en bewegingsoorlog. Bijna elke regel is overpeinzend waard. Soms beweegt Schr. zich op het gebied der legerleiding en geeft hij beschouwingen, die iedere hoogere commandant en iedere stafofficier ter harte kan nemen; dán weer zijn bladzijden gewijd aan onderwerpen, die voor subalterne officieren van alle wapens van belang zijn. Wij kunnen niet anders dan dit uitstekende boekje in de warme belangstelling van ieder officier aanbevelen. W.

Ter aankondiging ontvangen.

Christendom en Ontwapening, door B. D. EERDMANS. A. W. SLJTHOFF's
Uitgeversmaatschappij N.V. *Leiden*, 1930. Prijs f 0,30.

Die Vorbereitung des deutschen Heeres für die Grosze Schlacht in
Frankreich im Frühjahr 1918.

II. Grundsätze für die Einzelwaffen.

4. Minenwerfer, Nachrichtenwesen, Kriegsvermessungswesen, Aus-
bildung und Schiedsrichter.

(Heft 6 von Taktische Erfahrungen aus dem Weltkrieg 1914—18),
van Oberst a. D. JOCHIM. E. S. MITTLER UND SOHN. *Berlin*, 1930. Prijs
R.M. 4.50.

Maarschalk FOCH aan het woord, door Commandant CHARLES BUGNET.
Uit het Fransch vertaald door ALBERT VOGEL. 's-Gravenhage. C. BLOM-
MENDAAL. 1930. Prijs f 3,—.
